

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**SEVİNÇ ÇOKUM'UN ÇIRPINTILAR ROMANINDA YER
TAMLAYICISI**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Şeymanur ÇAMUR**

**Danışman
Prof. Dr. Turgut BAYDAR**

TEMMUZ 2024, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

“Sevinç Çokum’un *Çırpıntılar* Romanında Yer Tamlayıcısı” isimli “**Yüksek Lisans**” tezim tarafımda incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim. Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Şeymanur ÇAMUR

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı: Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Program Adı :Tezli Yüksek Lisans

Tez Başlığı :Sevinç Çokum'un *Çırpıntılar* Romanında Yer Tamlayıcısı

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 57 sayfalık kısmına ilişkin 02/07/2024 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı %22'dir.

Filtrelemeye tırnak içerisindeki alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede yedi (7) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 02/07/2024

Danışman: Prof. Dr. Turgut BAYDAR

Öğrenci: Şeymanur ÇAMUR

KILAVUZA UYGUNLUK

“Sevinç Çokum’un *Çırpıntılar* Romanında Yer Tamlayıcısı” başlıklı Yüksek Lisans Tezi Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Şeymanur ÇAMUR

Danışman

Prof. Dr. Turgut BAYDAR

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. Turgut BAYDAR danışmanlığında **Şeymanur ÇAMUR** tarafından hazırlanan “**Sevinç Çokum’un Çırpıntılar Romanında Yer Tamlayıcısı**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nın Türkçe Eğitimi Bilim Dalı’nda **Yüksek Lisans Tezi** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

02/07/2024

JÜRİ:

Danışman	: Prof. Dr. Turgut BAYDAR	(İmza)
Üye	: Prof. Dr. Arzu Sema ERTANE BAYDAR	(İmza)
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Tuğrul Gökmen ŞAHİN	(İmza)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun .... /.... /2024 tarih ve .....sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... /2024

Prof. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Yer tamlayıcısı, söz diziminin önemli konularından biridir. Söz dizimi çalışmalarında cümlelerin unsurları arasında yer almaktadır. Bu durumda cümlelerin diğer unsurları olan özne, nesne, zarf tümleci ve yüklem gibi ve yüklem gibi ana unsurlar içerisinde olduğu görülmektedir. Yer tamlayıcısının bir diğer ifadesi olan “Dolaylı Tümleç” ifadesinin doğru bir kullanım olup olmadığı tartışılmaktadır.

Türkiye Türkçesi gramerlerinde ve gramer terimleri sözlüklerinde yer tamlayıcısı hakkında pek fazla bilgiye yer verilmektedir. Bu çalışmamızda hakkında farklı görüşler öne sürülen cümlelerin öğelerinden yer tamlayıcısı üzerinde durulmuştur. Yer tamlayıcısının tanımı, cümledeki yeri ve türleri konusunda tam bir birlik sağlanamaması, yer tamlayıcısının farklı tanım ve yaklaşımlarla ele alınması yaptığımız çalışmanın önemini daha da artırmaktadır. *Çırpıntılar* adlı eserden yola çıkarak hem yer tamlayıcısının özelliklerini tespit etmek hem de hangi kelime gruplarının yer tamlayıcısı olduğunu belirleyerek detaylı bir inceleme ortaya konmak istenmiştir.

Birinci bölümde Sevinç Çokum’un hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde yer tamlayıcısının tanımı ve özelliklerine yer verilip ele aldığımız eserde yer alan yer tamlayıcılarının incelenmesine geçilmiştir. Üçüncü bölüm olan yöntem kısmında araştırmanın amacı, önemi, modeli ve veri toplama süreci, verilerin analizine yer verilmiştir. Sonuç ve değerlendirme bölümünde üzerinde çalıştığımız eserden elde edilen bulgular yer almaktadır.

Başta tezim için maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme, çalışmamda beni yüreklendirip bilgisiyle yoluma ışık tutan kıymetli danışmanım sayın Prof. Dr. Turgut BAYDAR’a ve son olarak desteğinden, katkılarından ötürü sevgili dostum Sümeyye Gamze ÇELİK’e teşekkür ederim.

Şeymanur ÇAMUR, Erzincan, 2024

SEVİNÇ ÇOKUM’UN *ÇIRPINTILAR* ROMANINDA YER TAMLAYICISI

Şeymanur ÇAMUR

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2024

Danışman: Prof. Dr. Turgut BAYDAR

ÖZET

Bu tez çalışmasında, Sevinç Çokum’un *Çırpıntılar* adlı eserinde yer alan yer tamlayıcılarını belirlemek ve yer tamlayıcılarının özellikleri ile türlerini tespit etmek amaçlanmıştır. Türkiye Türkçesinde yer alan yer tamlayıcısı, yer tamlayıcısının özellikleri tezde sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Çalışmada yer tamlayıcısı, yer tamlayıcısının özellikleri, yapısı ve türleri değerlendirilerek kapsam alanı belirlenmiştir. Bu tespitlerden hareketle Sevinç Çokum’un *Çırpıntılar* romanında bulunan yer tamlayıcıları tespit edilmiştir. Tespit edilen yer tamlayıcıları kendi içinde özelliklerine, türlerine göre sınıflandırılmıştır. Sevinç Çokum’un *Çırpıntılar* romanında yer tamlayıcısını oluşturan kelime grupları ise isim tamlaması, sıfat tamlaması ve unvan grubu olarak belirlenmiştir. Belirlenen kelime grupları kendi içerisinde özelliklerine göre tasnif edilmiştir. Ayrıca bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile desenlenmiştir.

Sonuç olarak romanda 792 adet yer tamlayıcısı tespit edilmiştir. Yer tamlayıcılarının türüne bakıldığında yönelme hâli eki almış yer tamlayıcısının fazla olduğu görülmüştür. Kelime gruplarıyla oluşturulan yer tamlayıcılarından ise isim tamlamasıyla oluşturulan kelime grubunun fazla olduğu tespit edilmiştir. İsim soylu sözcüklerin oluşturduğu yer tamlayıcısından ise isimden oluşturulanların zamirden oluşturulan yer tamlayıcılarına göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Söz Dizimi, Cümle, Yer Tamlayıcısı, Sevinç Çokum.

**THE PLACE COMPLEMENT IN SEVİNÇ ÇOKUM'S WORK NAMED
ÇIRPINTILAR**

Şeymanur ÇAMUR

Erzincan Binali Yıldırım University

Graduate School of Social Sciences

Master's Thesis, July 2024

Supervisor: Prof. Dr. Turgut BAYDAR

ABSTRACT

In this thesis study, it is aimed to determine the place complements in Sevinç Çokum's work *Çırpıntılar* and to determine the properties and types of locative. The locative and its features in Turkey Turkish are included in line with the purpose of the thesis and have been tried to be classified. The scope of the locative complement was determined by evaluating its properties, structure and types. Based on these determinations, locative in Sevinç Çokum's novel *Çırpıntılar* were determined. The identified locative are classified according to their characteristics and types. The word groups that form place complements in Sevinç Çokum's novel *Çırpıntılar* are determined as noun phrases, adjective phrases and title groups. The determined word groups are classified according to their characteristics. This study was designed with a case study, one of the qualitative research methods.

As a result, 792 locative complements were identified in the novel. When looked at according to the type of locative complement, it is seen that there are many locative complements with dative suffixes. It has been determined that there are more word groups formed with noun phrases than locative formed with word groups. It has been determined that there are more locative complements formed from noun words than locative complements formed from pronouns.

Keywords: Syntax, Sentence, Local Component, Sevinç Çokum

İÇİNDEKİLER

SEVİNÇ ÇOKUM'UN ÇIRPINTILAR ROMANINDA YER TAMLAYICISI

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SEVİNÇ ÇOKUM

1.1. Sevinç Çokum'un Hayatı.....	2
1.2. Sevinç Çokum'un Eserleri.....	4
1.2.1. Hikâyeleri.....	4
1.2.2. Romanları.....	5
1.2.3. Denemeleri.....	6
1.2.4. Şehir Kitapları.....	6
1.2.5. Senaryoları	6
1.2.6. Radyofonik Eserleri	6
1.2.7. Çevrilmiş Eserleri	6
1.2.8. Hatıra	7

1.3. Sevinç Çokum'un Edebi Kişiliği ve <i>Çırpıntılar</i> Hakkında Sunulan Görüşler	7

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE YER TAMLAYICISI

2.1. Yer Tamlayıcısının Tanımı.....	12
2.2. Yer Tamlayıcısının Özellikleri	12
2.3. Yer Tamlayıcısının Türleri	14
2.3.1. Yönelme Hâli Eki Almış Yer Tamlayıcısı.....	14
2.3.2. Bulunma Hâli Eki Almış Yer Tamlayıcısı.....	19
2.3.3. Çıkma Hâli Eki Almış Yer Tamlayıcısı.....	23
2.4. Yer Tamlayıcısını Oluşturan Dil Birlikleri.....	28
2.4.1. İsim Soylu Sözcüklerin Oluşturduğu Yer Tamlayıcısı	28
2.4.1.1. İsimlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	28
2.4.1.1.1. Yönelme Hâli Eki Almış İsimlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	28
2.4.1.1.2. Bulunma Hâli Eki Almış İsimlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	30
2.4.1.1.3. Çıkma Hâli Eki Almış İsimlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	31
2.4.1.2. Zamirlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	32
2.4.1.2.1. Yönelme Hâli Eki Almış Zamirlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	32
2.4.1.2.1.1. Yönelme Hâli Eki Almış İşaret Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması.....	32
2.4.1.2.1.2. Yönelme Hâli Eki Almış Soru Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması.....	33
2.4.1.2.1.3. Yönelme Hâli Eki Almış Şahıs Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması.....	33

2.4.1.2.1.4. Yönelme Hâli Eki Almış Dönüşlülük Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması.....	34
2.4.1.2.1.5. Yönelme Hâli Eki Almış Belgisiz Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması.....	34
2.4.1.2.1.6. Yönelme Hâli Eki Almış İlgi Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması.....	34
2.4.1.2.2. Bulunma Hâli Eki Almış Zamirlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	34
2.4.1.2.2.1. Bulunma Hâli Eki Almış İşaret Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması.....	34
2.4.1.2.2.2. Bulunma Hâli Eki Almış Soru Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması.....	35
2.4.1.2.2.3. Bulunma Hâli Eki Almış Şahıs Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması.....	35
2.4.1.2.3. Çıkma Hâli Eki Almış Zamirlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	36
2.4.1.2.3.1. Çıkma Hâli Eki Almış İşaret Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması.....	36
2.4.1.2.3.2. Çıkma Hâli Eki Almış Şahıs Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması.....	36
2.4.1.2.3.3. Çıkma Hâli Eki Almış Dönüşlülük Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması.....	36
2.4.1.2.3.4. Çıkma Hâli Eki Almış Belgisiz Zamirin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması.....	36
2.4.2. Kelime Gruplarının Oluşturduğu Yer Tamlayıcısı	37
2.4.2.1. İsim Tamlamasının Oluşturduğu Yer Tamlayıcısı.....	37
2.4.2.1.1. Belirtili İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	37

2.4.2.1.1.1. Yönelme Hâli Eki Almış Belirtili İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	37
2.4.2.1.1.2. Bulunma Hâli Eki Almış Belirtili İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	39
2.4.2.1.1.3. Çıkma Hâli Eki Almış Belirtili İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	41
2.4.2.1.2. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	42
2.4.2.1.2.1. Yönelme Hâli Eki Almış Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	42
2.4.2.1.2.2. Bulunma Hâli Eki Almış Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	44
2.4.2.1.2.3. Çıkma Hâli Eki Almış Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	45
2.4.2.2. Sıfat Tamlamasının Oluşturduğu Yer Tamlayıcısı	46
2.4.2.2.1. Yönelme Hâli Eki Almış Sıfat Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	46
2.4.2.2.2. Bulunma Hâli Eki Almış Sıfat Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	48
2.4.2.2.3. Çıkma Hâli Eki Almış Sıfat Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	50
2.4.3. Unvan Grubunun Oluşturduğu Yer Tamlayıcısı	50
2.4.4. Yer Tamlayıcısı Görünümlü Zarf Tümleçleri	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	52
3.2. Araştırmanın Yöntemi	52

3.2.1. Araştırmanın Modeli (deseni).....	52
3.2.2. Araştırmanın Veri Toplama Aracı	53
3.2.2.1. Doküman Analizi	53
3.2.3. Çalışma Grubu	53
3.2.4. Veri Toplama Süreci	53
3.2.5. Verilerin Analizi	53

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç, Tartışma ve Öneriler	54
KAYNAKÇA.....	58
ÖZ GEÇMİŞ	60

KISALTMALAR LİSTESİ

TDK : Türk Dil Kurumu

SYF : Sayfa

BSK : Baskı

YAY : Yayınları

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4. 1: Eserdeki Yer Tamlayıcılarının Türüne Göre Dağılım Grafiği.....	54
Şekil 4.2: Eserde İsim Soylu Sözcüklerin Oluşturduğu Yer Tamlayıcısının Dağılım Grafiği.....	55
Şekil 4.3: Eserde Kelime Gruplarının Oluşturduğu Yer Tamlayıcısının Dağılım Grafiği.....	56

GİRİŞ

Roman olay merkezli olup geniş şahıs kadrosuna sahip edebi türdür. Toplumdan ilham alıp yaşanmış ya da yaşanması muhtemel olayları barındırır. Ele aldığımız eser olan *Çırpıntılar* da her insan kendinden bir şeyler bulabilir. Eser ismine bakıldığında ise maddi yetersizliklerden dolayı Avustralya'ya göç etmek zorunda kalan bir ailenin Avustralya'da hayata tutunmak için verdikleri mücadele ve çırpınmalarından aldığı görülmüştür.

Eserin dili ile ilgili şöyle bir değerlendirme yapılabilir: Türkçenin kullanımı konusundaki hassasiyeti elden bırakmayan Çokum, *Çırpıntılar*'da da bu hassasiyeti sürdürür. Dil kullanımında atasözü ve deyimlerin gücünden yararlanmayı ihmal etmeyen Çokum, *Çırpıntılar* ile atasözlerini kullanmaya farklı bir açıdan yaklaşır. Bu kullanımı gurbet temasıyla ilişkilendirerek son derece başarılı bir şekilde ortaya koyar.

Eserde üzerinde durduğumuz konu olan yer tamlayıcısı, görev itibarıyla cümlede gerçekleştirilen olayların nerede gerçekleştiğini tayin etmektedir. Söz dizimsel açıdan bakıldığında yer tamlayıcısı cümlelerin öğelerindendir. Aldığı eklerle birlikte (-e, -de, -den) eylemin yöneldiği yeri, bulunduğu yeri ve ayrıldığı yeri de tayin etmektedir.

Bu çalışmada Sevinç Çokum'un *Çırpıntılar* romanında yer tamlayıcılarını tespit etmek amaçlanmıştır. İlk olarak Türkiye Türkçesinde yer tamlayıcısı kavramına ilişkin araştırmacı görüşlerine yer verilip ardından yer tamlayıcısının özellikleri ile ilgili araştırmacıların ortaya koyduğu genel özelliklerinden bahsedilmiştir. Çalışma ilgili eserle sınırlı olup eserde var olan yer tamlayıcılarını meydana getiren yapılar tespit edilmiştir. Elde edilen veriler çeşitli başlıklar altında sınıflandırılmış daha sonra sonuçlar şekil grafiği şeklinde sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

SEVİNÇ ÇOKUM

1.1. Sevinç Çokum'un Hayatı

Sevinç Çokum, 25 Ağustos 1943 tarihinde İstanbul'un Beşiktaş semtinde dünyaya gelir. Abdurrahim Efendi ile 1932'de evlenen Saadet Hanım Sadiye, Saime ve Sevinç adında üç kız çocuğu dünyaya getirir. Evliliklerinin ilk zamanlarında maddi sıkıntılar çeken aile, ilk zamanlar bir Fransız şirketine ait vagonu ev haline getirip içinde yaşarlar. Maddi rahatlığa kavuştuklarında Beşiktaş Çırağan Caddesi'nde ahşap konak yavrusu bir eve taşınırlar. İşte Sevinç Çokum, bu evde dünyaya gelir. Sevinç Çokum'un annesi Saadet Hanım şiirler yazar, yakınlarına mektuplar gönderen edebiyatla ilgilenen bir annedir. Çokum birçok kelime, deyim, atasözü ve mahallî sözcükleri annesi Saadet Hanım'dan öğrenip eserlerinde bu öğrendiklerinin izlerini taşıdığını söylemektedir.

Çokum'un öğrenim yılları ise birinci sınıfta okurken zafiyete yakalanıp ilkokula bir yıl ara verir. Hastalıkla mücadele ettiği süreci lehine çevirerek okuma-yazmayı kendi başına öğrenir. Çokum'un okul sıralarında yazdığı kompozisyonlar, edebiyata ilgisini çıkaran ilk kıvılcımlar olmuştur. Ailesi sanata eğilimini fark edip keman dersleri almasını sağlamıştır. Tabii ailesinin de kültürlü, kitapsever olması onu edebiyata yöneltip sanatçı kişiliğini ortaya koymasın da büyük etken olmuştur.

Edebiyata dair ilk başarısını ise lise öğrenciliği sırasında Kudret gazetesinin düzenlediği makale yarışmasında elde eder. Okul hayatındaki başarısını lisede sürdüren Sevinç Çokum, liseyi birincilikle bitirip İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümüne girer. Bölümde başarılı bir öğrencilik sergilese de yazarlık adına aradığını burada bulamayacağını anlar. Bu süreçte Adalet Partisi Beşiktaş Gençlik Teşkilatını kurup başkanlığını üstlenir. Eşi Rıfat İzzet Çokum ile de burada tanışır.

1970 yılında Türk Dili ve Edebiyatı'nı, Sosyoloji Bölümü'nden ek sertifika alarak tamamlayan yazar, 1970-1973 yıllarında Acıbadem'de Özel Anadolu Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yapar. Üniversite öğrencisiyken Rıfat İzzet Çokum ile evlenen yazar, kitap okuyan çevreden gelen eşiyle anlaşıp evliliklerini sürdürür. Eşinin işlerinin iyi olması ile okuldan ayrılarak kendini yazarlığa verir. Yazma serüvenine günlük tutup şiir yazma ile başlayan Sevinç Çokum, daha sonra öykü yazmaya başlar. Sevinç Çokum'un yayıncılık hayatı, kısmen ilk kitabı *Eğik Ağaçlar* (1972) adlı hikâye kitabı ile olur. 1983'te eşi Rıfat İzzet Bey'in destek ve atılımıyla "Cönk Yayınlarını" kurarlar. Uzun yıllar hikâye yazan yazar, 1977 yılında hikâyenin yanında romanda yazmaya başlar.

Yazarın 1976 yılında yayımlanan *Makina* hikâye kitabı, aynı yıl Türkiye Millî Kültür Vakfı Hikâye Armağanı'na layık görülür. 1977 yılında yayımlanan *Zor* romanı ise Dünder Taşer Armağanı Roman Yarışması'nda birinci olur. 1984 yılında yayımlanan *Hilal Görününce* romanı, aynı yıl hem Türkiye Millî Kültür Vakfı Edebiyat Armağanı'nı hem de Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Romancısı ödülünü alır. 1993'te yayımlanan *Rozalya Ana* ile de yine aynı yıl, Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Hikâyecisi Ödülü'nü alırken, 2000 yılında Karaman 723. Türk Dil Bayramı Türkçeyi En İyi Kullanan Yazar-Dil Armağanı ödülünü kazanır.

Sanat hayatına şiirle başlayan Çokum'un imzası ilk olarak 1972 yılında Ahmet Nadir Caner'in yönettiği Başkent gazetesinde görülür. Bu gazetede çıkan şiirleri, Çokum'un edebiyata şiirle adım attığını gösterir. Sevinç Çokum'un yaklaşık on altı yılını gazeteciliğe vermesi ülke ülke şehir şehir dolaşıp gezi yazıları ve araştırma yazıları yazması bunun yanı sıra ülkedeki konulara eğilmesi gazeteci kimliğini ortaya çıkarır.

Sevin Çokum gerek romanlarında gerek hikâyelerinde Türk tarihinin dönüm noktalarından olan siyasi gelişmelere kayıtsız kalamaz. Eserlerinde yıpratıcı olayları deneyimlediğinden ötürü eserlerinde taraflı bir şekilde bu olaylara yer verir. Çokum 1970'li yıllarda yaşanan sağ-sol çatışmalarını *Evlerinin Önü* adlı kitabında ele aldığından birçok çevrece "Sağ'ın Yazarı" olarak adlandırılmasına neden olmuştur. Yazarın birtakım etiketlerle anılması neden olan eseri 12 Mart 1971 askeri muhtırasının anlatıldığı *Zor* romanıdır.

Eserde politik bir atmosferin bulunması, devrimci bir gencin varlığının anlatılması birde kapağında Ülkücü Gazeteciler Armağanı ifadesinin bulunması, yazarın yine sağcı

bir yazar olarak anılmasına neden olur. 2000 yılında yazdığı *Deli Zamanlar* romanı ile âdeta bir arınma hâli yaşayarak kendiyile yüzleşip kendini yeniler ancak önceki yazdıklarını da reddetmez.

Sevinç Çokum'un mizacı eserlerine de yansır. Buna örnek olarak yazılarının başında yer verdiği tabiat sevgisi gelir. Yazarın genellikle bütün eserlerinde çiçek isimlerine ve türlerine yer vermesi ağaçların baltalanıp yerine betonlaşmayı anlatması tabiat sevgisini ortaya koyar. Yazarın mizacını yansıtan bir başka unsur özgür ruhlu oluşudur. Özgür ruhlu olup bağımsızlığını ve farklılığını *Gece Rüzgârları* adlı eseriyle ilan eder.

Yazarın gazete ve dergilerdeki yazılarını incelediğimizde son derece özenli ve düzenli bir çalışma biçimi geliştirdiği görülmüştür. Sevinç Çokum'un dünya görüşü, düşünce ve duygu dünyasının merkezinde insan vardır. Sanatının merkezinde de insana ait değerler vardır. Sanatında güzel ve kalıcı düşüncenin peşinde olan yazar, güçlü gözlem gücünün etkisiyle romanlarının kapısını kalabalığa açar. Biricik gördüğü insana ön yargılı ve kötümser yaklaşmadığı gibi insanla bütünleşen insanı ilgilendiren değerleri de her ideolojinin üstünde tutar. (Tahiroğlu, 2022)

1.2. Sevinç Çokum'un Eserleri

1.2.1. Hikâyeleri

- Eğik Ağaçlar (Kişisel Yayın, 1972)[3]
- Bölüşmek (Türk Edebiyatı Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1974)
- Makine (Töre-Devlet yayınları, Ankara, 1976) Milli Kültür Vakfı Özel Jüri Armağanı

- Derin Yara (Cönk yayınları, İstanbul, 1984)
- Onlardan Kalan (Kapı Yayınları, ISBN 978-605-5107-48-2, İstanbul, 1987)
- Rozalya Ana (Kapı Yayınları, ISBN 978-605-5107-16-1, İstanbul, 1993)

Türkiye Yazarlar Birliği 1993 Hikâye Armağanı

- Evlerinin Önü (Ötüken Yayınları, ISBN 978-975-437-120-8, İstanbul, 1997)

Makine ve Derin Yara Bir Arada

- Beyaz Bir Kıyı (Ötüken Yayınları, ISBN 978-975-437-265-6, İstanbul, 1998)

- Gece Kuşu Uzun Öter (Ötüken Yayınları, ISBN 978-975-437-374-5, İstanbul, 2001)

- Al Çiçeğin Moru (Kapı Yayınları, ISBN 978-605-4322-39-8, İstanbul, 2010)

- Bir Eski Sokak Sesi (Kapı Yayınları, ISBN 978-605-5107-36-9, İstanbul, 2014)

1.2.2. Romanları

- Zor (Töre-Devlet yayınları, Ankara) (1977)

- Bizim Diyar (Kapı Yayınları, ISBN 978-605-5257-05-7, İstanbul, 1978)

- Hilâl Görününce (Kapı Yayınları, ISBN 978-605-5107-12-3, İstanbul, 1984)

TYB ve Milli Kültür Vakfı Armağanları 1984

- Ağustos Başağı (Kapı Yayınları, ISBN 978-605-4322-65-7, İstanbul, 1989)

- Çırpıntılar (Ötüken Yayınları, ISBN 978-975-437-190-1, İstanbul, 1991)

- Karanlığa Direnen Yıldız (Ötüken Yayınları, ISBN 978-975-437-191-8, İstanbul, 1996)

- Deli Zamanlar (Kapı Yayınları, ISBN 978-605-5107-68-0, İstanbul, 2000)

TDK Karaman Dil Armağanı 2000

- Gülyüzlüm (Ötüken Yayınları, ISBN 978-975-437-429-2, İstanbul, 2003)

- Gece Rüzgarları (Ötüken Yayınları, ISBN 978-975-437-471-0, İstanbul, 2004)

- Tren Burdan Geçmiyor (Kapı Yayınları, ISBN 978-605-5107-61-1, İstanbul, 2007)

- Arada Kalmış Tebessüm (Kapı Yayınları, ISBN 978-605-4683-28-4, İstanbul, 2010)

- Lacivert Taşı (Kapı Yayınları, ISBN 978-605-4322-77-0, İstanbul, 2 011)

Eskader Roman Armağanı 2011

- Çok Yapraklı İlişkiler (Kapı Yayınları, ISBN 978-605-4683-89-5, İstanbul, 2013)

- Kırmalı Etekler (Kapı Yayınları, ISBN 978-605-5107-82-6, İstanbul, 2014)

- Gözyaşı Çeşmesi-Kırım'da Son Düğün (Kapı Yayınları, ISBN 978-60551447846, İstanbul, 2016)

- Yüzünü Sıyrı Karanlığından (Kapı Yayınları, ISBN 9786257706674, İstanbul, 2021)

1.2.3. Denemeleri

- Güzele Bakan Karınca (Ötüken Yayınları, ISBN 978-975-437-227-4, İstanbul, 1997)

- Vaktini Bekleyen Tohum (Ötüken Yayınları, ISBN 978-975-437-343-0, İstanbul, 2000)

- Tek Kalan Fincan (Kapı Yayınları, ISBN 9789752448674, İstanbul, 2018)

1.2.4. Şehir Kitapları

- Hevenk-Kayıp İstanbul (Ötüken Yayınları, ISBN 978-975-437-432-2, İstanbul, 1993) TYB Anlatı Armağanı

1.2.5. Senaryoları

- Beyaz Sessiz Bir Zambak (1987)
- Yeniden Doğmak (1987) Ankara Gazeteciler Cemiyeti Basın Şeref Belgesi 1988

1.2.6. Radyofonik Eserleri

- Atatürk'le Mülakatlar
- Hilâl Görününce
- Ağustos Başağı
- Nefise Hatun

1.2.7. Çevrilmiş Eserleri

- Çarmıh, Bir Geminin Getirdikleri, Der Neu Mensch in Der Türkei – Almanya (Seçkiye Katılan Öyküler)

- Bizim Diyar, Prof.Dr. Azize Cefarzade'nin çevirisiyle - Azerbaycan (Roman)

- Tarifsiz Bir Sesin Hikâyesi, Moderne Turkse Verhalen - Hollanda (Seçkiye Katılan Öykü)
- Denizin Dalgası Saçların, Racconti dell Anatolia - İtalya (Seçkiye Katılan Öykü)
- Deli Zamanlar - Arapçaya çevrilerek Mısır'da ve Hintçeye çevrilerek Hindistan'da yayımlandı (Roman)
- Tarlabası'nda Sabah Oluyor, Istanbul in Women's Short Stories – İngiltere (Seçkiye Katılmış Öykü)
- Hilal Görününce, The Crimean Times - ABD'de yayımlandı (Roman)

1.2.8. Hatıra

- İskele Gazinosu (Kapı Yayınları, ISBN 9789752448452, İstanbul, 2018), (Vikipedi,2024).

1.3. Sevinç Çokum'un Edebi Kişiliği ve Çırpıntılar Hakkında Sunulan Görüşler

Yazın dünyasına lise yıllarında hikâye türüyle başlar. İlk hikâyesini "Hisar" dergisinde yayımlar. Hikâyelerine çoğunlukla bir mekân tanıtımı ve olayla başlar. Ortalama Türk insanını belirli bir gelenek içerisinde işler. Eserlerinde geleneksel değerler, milli motifler ve ahlaki hassasiyetler ön plana çıkar. İstanbul'un yoksul kesimini ve orta halli ailelerin dünyasını eserlerine taşır. Kadın tiplerinin dünyalarını başarılı psikolojik tahlillerle yansıtır. Duygularını akıcı ve dokunaklı bir dille tasvir eder. Hikâyelerinde sıcak, etkileyici ve cana yakın bir anlatıcı karakteri sergiler. Süsten uzak, yalın, şiirsel anlatımı tercih eder. İç konuşmalar da eserlerinde önemli bir yer tutar. (Edebiyat Okulu, 2024)

Sevinç Çokum'un ilk hikâyelerinden bu yana göz ardı etmediği konuların başında dil gelir. Yazarın dili hakkında dikkat çeken en önemli detay Türkçeyi kullanmadaki becerisi ve hassasiyetidir. Yazar bu konuda son derece bilinçli davranır. Eserlerinde kullandığı sözcükler dil hazinesinin ne kadar zengin olduğunu gösterir. Çokum'un eserlerinde dil konusundaki temel amacın kaybolan sözcükleri dile kazandırma gayesi taşıdığı görülür. Yazar dil kullanımı konusunda geçmişten bu yana etkisini yitirmeyen şiirsel bir anlatımı vardır. Hangi türü ele alırsa alsın okuyucu kendini âdeta bir şiir havası

içerisinde bulur. Özellikle *Beyaz Bir Kıyı* kitabında yer alan hikâyelerin dilindeki şiirsellik bunu en üst safhalara taşır. (Tahiroğlu, 2022)

Sevinç Çokum bir başka dergi olan Töre dergisinde yer alan isimlerden birisidir. Yazarlık hayatının ilk ürünleri olan deneme ve hikâyeleri bu dergide yayımlanmıştır. İlk romanı *Zor*'un dergi tarafından düzenlenen yarışmada ödül kazanması, hemen akabinde Töre-Devlet yayınları tarafından basılması ve yine dergide tanınmış isimler tarafından üzerine değerlendirme yazıları yazılması, röportajlar yapılması en önemli noktalardandır. Buna istinaden dergi, Sevinç Çokum'a ve görüşlerine dair önemli materyaller barındırmaktadır. *Zor*, Sevinç Çokum'un ilk roman denemesini teşkil eder ve bu roman Töre'de açılan bir yarışma vesilesiyle gün yüzüne çıkar. (Tuna,2023)

Yazarın diğer eserlerinin içeriği kısaca şu şekildedir: *Beyaz Bir Kıyı* romanında dünyevi aşktan öte Hak dostluğunu işler. *Güzele Bakan Karınca* Sevinç Çokum'un 1990'dan günümüze Türkiye gazetesinde yer alan haftalık edebiyat sohbetlerinden seçilmiş yazılarını içerir. *Karanlığa Direnen Yıldız* romanında siyasi hayatımızın önemli bir dönüm noktasını oluşturan 27 Mayıs 1960 askeri darbesinin içindeki farklı kişilikleri sorgular. *Rozalya Ana*, diğer öykülerinden farklı olarak Kırım'dan ve Anadolu'dan görüntüler taşıdığı son öykü kitabıdır. *Bir Eski Sokak Sesi*, yazarın ilk hikâyelerini oluşturur. Şiirli anlatımın esas olduğu eserde şehrin dar ve eski sokaklarının insanlarını oldukça zengin iç dünyalarıyla anlatır. *Hilal Görününce* romanında Türk dünyasının Kırım ile ilgili bir dilimini işleyip Kırım Türklerinin kendilerine özgü örf ve adetleri yer alır. *Ağustos Başağı* romanında Kurtuluş Savaşı yıllarını anlatır. Ele aldığımız eser olan *Çırpıntılar*, yazarın roman türündeki eseridir. Eserde parçalanmış aileler, gurbet ve göç üzerinde durur. *Bizim Diyar*, Sevinç Çokum'un ikinci romanıdır. Eserde Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş yıllarını, Balkan Savaşı'nı ve Rumeli göçlerini ele alır. (Edebiyat Okulu, 2024)

Ercilasun'a (2009) göre *Çırpıntılar*'da, ömürlerine çalkantıların hâkim olduğu insanların hikâyesidir. Romanın adı da bu çalkantıların ifadesinden ötürü seçilmiştir: *Çırpıntılar...* Burada “çırpıntı” kelimesinin denizdeki dalgayla ilgili oluşu ve dolayısıyla Avustralya gibi deniz aşırı bir ülkeyi çağrıştırması da düşünülmüştür.

Olaylar, üçüncü şahıs tarafından (hâkim bakış açısı ile) anlatılmaktadır. Romanın düz ve sade bir yapısı vardır. Olaylar kronolojik bir sıra ile anlatılır. Bazen çok seyrek ve

kısa geri dönüşler yapılır. Bu da, olayın kahramanlarını daha iyi tanıtmak ve onların iç dünyasını verebilmek maksadıyla yapılmıştır.

Romandaki insanların ortak özelliği, yalnızlık, hasret ve yabancılık duygusu çekmeleridir. Çocukluktan gençliğe adım atmakta olan bir insanın büyürken karşılaştığı problemler anlatılmıştır. Anne babanın kırk yaş problemleri, yaşadıkları gurbet duygularıyla birleşerek derinleşmiştir. Yabancılık ve yalnızlık duygularına kapılan aile fertleri, gittikçe birbirlerinden uzaklaşmışlardır. Bu durum, olayları büsbütün çözülmez hâle getirmiştir. Ferdî problemler, olumsuz çevre şartlarıyla birleşince iyice çapraşık bir hâle gelmiştir. Korhan'ın, Esra'nın ve Tekin'in sıkıntıları, hasret ve gurbet duygularıyla, yabancılaşma ile birleşince, taşıyamayacakları ağır bir yük hâline gelmiştir.

Bu romanda yazar, karakterlerin iç dünyalarını, önceki romanlarına göre daha fazla vermektedir. Çünkü öncekiler tarihî romandır. Bu ise bir aile romanıdır. Burada ferdî ve sosyal meseleler ele alınmıştır. Romanda şahıs kadrosu oldukça azdır. Yazar karakterlerin iç dünyalarına yoğunlaşmış, onların iç dünyalarını ve problemlerini bütün boyutlarıyla vermiştir.

Yabancılaşmanın temeli, kimlik ihtiyacıdır. Kimliksizlik, yabancılaşmaya yol açıp mutsuzluk doğurur. Bulunduğu ortamdan kaçma isteğine yol açar. Romanda yalnızlık duygularını yaşayan karakterlerden biri, Korhan'dır. Roman boyunca onun sıkıntısı romana hâkimdir. Aslında bu, bir büyüme sürecidir. Bu olumsuz duygular onun okulda başarısız olmasına sebep olur. Korhan, gerek Avustralya'da gerekse Türkiye'de kendisine sunulan şartlara uyum sağlayamaz. Problemleri bir çocuk görüntüsü yaratır. Romanın sonunda ise Korhan'ın olumsuz duygulardan kurtulduğunu, mutlu olduğunu görürüz. Bu durum, Tekin'in boşandıktan sonra karmaşık duygular içinde Avustralya'ya telefon ettiği zaman Korhan'ın davranışıyla ortaya çıkar. Korhan'ın babasıyla konuşması ve ona olan olumlu tavrı, onun artık şahsiyetini bulduğunun ifadesidir:

Romanda üzerinde durduğu konulardan biri de kimlik ihtiyacıdır. Ferdî kimliğin önemli bir örneği Korhan'ın anneannesi olup kadın kendini tanıyan, kendine yeten, mutlu ve huzurlu bir yapıya sahip bir karakter olarak tasvir edilir. Romanda kimlik ve şahsiyet meselesi, millî boyutta da işlenir. Ülkelerin de birer kimlikleri olup Avustralya ile Türkiye birbirinden ayrı özelliklere sahiptir. Korhan Türkiye'ye döndüklerinde bu farklılığı, önce anneannesinin evinin bulunduğu sokakta hissedip şaşırır.

Romanda işlenen en önemli temalardan biri, gurbet ve hasret duygusudur. Bu duygu, Avustralya'ya giden Korhan'da devam eder. Yabancılaşmanın önemli bir boyutu da, dildir. Yazar Korhan'ın Türkçenin inceliklerini öğrenmesini, zaman zaman yanlış kullanmasını da dikkat çekici bir şekilde belirtmektedir. Korhan, uzun yıllar Avustralya'da kalmıştır. İngilizceyi çok iyi bilmektedir. Türkçesi ise, yurt dışında yaşayan her çocuk gibi, sınırlıdır. Birtakım varlıkların isimlerini bulamaz ve deyimleri anlayamaz. Bu durum, romanda mizahî ve sevimli bir surette yansıtılır.

Coşkun'a (2009) göre *Çırpıntılar* adlı eser ise fert düzeyinde gerçekleşen kültürel yozlaşmanın ele alındığı, Avustralya'ya göç eden ve parçalanmanın eşiğinde 'çırpıntılar' sergileyen bir aileyi anlatan bir romandır. Bu romanda eski nesil ile yeni nesil arasında büyük farklar olup eski nesil Türkiye'nin temsil ettiği kültürel kodlarla beslenmişken Avustralya'da doğup büyüyen nesil ise, 'Türkiye' deki kültürel kodlara tamamen yabancı olarak yetişmiştir.

Avustralya'daki kültürü esas alan karakter Korhan olup evde Türkçe konuşulduğundan Türkçe konuşur ama annesine veya babasına hitap edeceği zaman İngilizce hitap eder. Korhan, milli kültür öğelerinden yoksundur ama yabancı olduğu bu kültür kodlarına muhalif değildir. Korhan'ın anne babası -özellikle babası- eski nesil temsil ederken oğullarının Türk kültürünün öğelerinden yoksun olarak yetişmesinden kaygı duyar. Milli kültür, gurbeti yaşayan bu insanlara en büyük yoldaş olur. Öyle ki kulaklarına bir yerden Türkçe bir söz gelse, çiçeğin, dalın güneşe yönelmesi, o ışıktan hayat bulması gibi o yana koşarlardı. (Çokum,1999:14)

Tahiroğlu (2022) Sevinç Çokum'un *Çırpıntılar* adlı eseri için "Sevinç Çokum'un poetikası" ifadesi kullanılmıştır. Çokum'un en dikkat çeken yönü, yenilikçi tarafıdır. Eserlerinde tekrara düşmeyip merkezine insanı koyduğu için duyguları, düşünceleri ve yaklaşımları değişen durumları eserlerine taşır. Çokum, zaman içerisinde işlediği meseleleri pembe dünyasından alıp reel dünya içerisinde irdeler. Tahiroğlu için Çokum, zıtlıkların gücünden yararlanarak ve bunu sanatının bir parçası hâline getirerek güzelin yanında çirkini, umudun yanında ümitsizliği yani gerçekliğin ta kendisini verir.

Diyalog ve iç konuşmaların ağırlıkta olduğu *Çırpıntılar*'da, kişiler arasındaki ilişki ve kişilerin kendi içlerinde yaşadıkları psikolojik tahliller bu yolla sağlanır. Çokum, *Çırpıntılar*'da kişileri, içinde bulundukları durumun onlar üzerinde bıraktığı etki ile ele

alıp bunu ise iç çözümleme tekniğini kullanarak uygular. Yazar, *Çırpıntılar*'da zaman unsurunu okuyucuya özellikle Korhan'ın yaşı üzerinden verip okuyucunun ipuçlarıyla zaman akışını fark etmesini sağlama yolunu seçmiştir.

Eser ismine bakıldığında ise maddi yetersizliklerden dolayı Avustralya'ya göç etmek zorunda kalan bir ailenin Avustralya'da hayata tutunmak için verdikleri mücadele ve çırpınmalarından aldığı görülmüştür.

Eserin dili ile ilgili şöyle bir değerlendirme yapılabilir: Türkçenin kullanımı konusundaki hassasiyeti elden bırakmayan Çokum, *Çırpıntılar*'da da bu hassasiyeti sürdürür. Dil kullanımında atasözü ve deyimlerin gücünden yararlanmayı ihmal etmeyen Çokum, *Çırpıntılar* ile atasözlerini kullanmaya farklı bir açıdan yaklaşır. Bu kullanımı gurbet temasıyla ilişkilendirerek son derece başarılı bir şekilde ortaya koyar.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE YER TAMLAYICISI

2.1. Yer Tamlayıcısının Tanımı

Tdk Türkçe sözlüğe göre dolaylı tümleç, fiilin anlamını bütünleyen ve yönelme, kalma, çıkma durumlarından birinde bulunan veya edat alan tümleçtir diye bahseder.(TDK 11. Baskı Ankara 2011- 699.syf)

Ergin, yer tamlayıcısını fiilin mekânını ve istikametini gösteren cümle unsurudur. Her hareketin zaman ve mekân içinde bir yeri ve bir istikameti vardır. İşte yer tamlayıcısı hareketin cereyan ettiği bu yeri ve istikameti ifade eder. Şeklinde ele alır. (2013 İst Bayrak Yay 400. Syf)

Karahan cümlede yönelme, bulunma ve uzaklaşma bildirerek yüklemi tamamlayan öge, yer tamlayıcısıdır. (22.bsk Ankara 2015 syf 29-329)

2.2. Yer Tamlayıcısının Özellikleri

a) Bu öge yükleme yönelme(-A), bulunma (-DA), uzaklaşma (-DAn) hali ekleriyle bağlanan bir kelime veya kelime grubudur. Yer tamlayıcısı mutlaka bu eklerden birini taşımalıdır.

- ***Başımın üstünden yorgun bulutlar geçer.***
- b) Bir cümlede birden fazla aynı veya ayrı cinsten yer tamlayıcısı bulunabilir.
- ***Ben, bizim dut ağacının dibinde, / mahalle çocuklarına / o günkü oynadığımız oyundan, sudan ve su kenarından bahsetmekteydim.***
- c) Bazı yer tamlayıcıları, kendilerinden önceki yer tamlayıcılarının açıklayıcısıdır.
- ***Gerilerde,/ kapıya yakın bir yerde dururdum.***

ç) Yönelme ve uzaklaşma hâli ekli yer tamlayıcıları, isim cümlelerinde çok az kullanılır. Bulunma hâli ekli yer tamlayıcıları ise her cümlede bulunabilir.

- ***Her şeyde kimsenin bilmediği bir eksiklik vardı.***

d) Yönelme, bulunma ve uzaklaşma hâli ekli tarz, zaman ve miktar zarfları yer tamlayıcısı değildir.

- ***Tek başına tek odalı bir evde otururdu.***

e) Art arda sıralanan bazı cümlelerde yer tamlayıcıları ortak olabilir.

- *Günün birçok saatlerinde, **dar sokaklarında** başıboş dolaşır, eski Anadolu evlerini seyrederdim.*

f) İsim cinsinden kelime grupları yer tamlayıcısı olabilir.

- ***Kızarmış ekmek kokan odada*** semaver ne güzel kaynardı. (yer tamlayıcısı: sıfat tamlaması)

g) Cümle tahlillerinde yükleme sorulan kime, kimde, kimden, neye, nede, neden, nereye, nerede, nereden soruları bu ögeyi bulmayı kolaylaştırır.

- *Kabirde böceklerle ezberletirim güzelliğini. (Neye, nerede, ezberletirim?)(Karahana, 2015, s.29)*

Banguoğlu, cümlede yüklemın gerçekteşmesiyle ilgili kişileri ve şeyleri gösteren adlara ve zamirlere isimleme deriz. Bu adlar ve zamirler en çok yer yön hallerinde (kime, kimde, kimden), bir hayli de dış çekim hallerinde bulunurlar. (529.SYF TDK)

“Yüklemdeki anlamı, başlangıç, zuhur ve yöneliş yönlerinden birine delalet etmek suretiyle tamamlayan söze ‘dolaylı tümleç’ denir” (Bilgegil, 1982, s.37).

“Eylem tümcelerinde adların -e, -de, -den durum takılarını alarak yüklemın anlamını yönelme (yön), çıkma (başlangıç) ilgileriyle tümleyen tümce ögesine ‘dolaylı tümleç’ denir” (Dizdaroğlu, 1976, s.95).

“Gencan ve Ediskun, dolaylı tümleçleri, ismin -e, -de, -den durum takılarıyla çekimlenmiş tümleç olarak kabul eder. (Gencan 1975: 100), (Ediskun, 1988: 353).

“-e”, “-de”, “-den” durum eklerinden birisiyle çekimlenerek, eylemin, işin ‘neye, nereye, kime’ yöneldiğini; ‘nede, nerede, kimde’ geçtiğini; ‘neden, nereden, kimden’ çıktığını gösteren yardımcı ögeye ‘dolaylı tümleç’ denir” (Kükey, 1975, s.131).

İNCELEME

2.3. Yer Tamlayıcısının Türleri

2.3.1. Yönelme Hâli Eki Almış Yer Tamlayıcısı

*Adam, gözlerini **sulara** çevirdi. (5,6)*

*Baba gövdesini gerip **ileriye** fırlattı. (6,4)*

*Bazılarını **sağa sola** dağıtmışlardı. (9,5)*

***Bir zamanların sürgün yerine** sürgün etmişlerdi kendilerini. (10,2)*

*Adam **çökük omuzlarına** attı onu. (11,5)*

*Böyle dedikten sonra kayığın kenarına abanıp gövdesini **yukarıya** çekti. (11,5)*

*Bağırdım **Korhan'a**, el ettim. (11,6)*

*Sık sık **annemlere** giderdik. (12,8)*

*Pirzolayı **tabağına** bıraktı. (15,4)*

*Sık sık **evin önündeki parka** çıkarlardı. (17,3)*

*Ben **kendime** kızıyorum. (18,3)*

*Adam uzanıp parmak uçlarını **saç tellerine** doladı. (19,4)*

*Ben de **kırkıma** girdim. (19,5)*

*Belli ki **Sydney limanına** gidiyordu. (19,6)*

*Domatesleri **o civardaki bir salça fabrikasına** satıyordu. (22,2)*

***Hiç boyamadığı, yarı yarıya beyazlamış saçlarına** kırmızı bir eşarp bağlamıştı. (23,1)*

*Tatil günlerinde **nehir ve göl kıyılarına** giderlerdi. (24,1)*

*Beni **lunaparka** götürürdü. (25,12)*

*Esra **salıncaklı kanepede sallanan Korhan'a** çevirdi gözlerini. (28,3)*

Ama **anaya babaya** şimdi eskisinden fazla iş düşüyor. (28,5)

Murat ağabey sönmüş piposunu **masadaki tablaya** dayadı. (29,4)

Ve bunlar toplumumuzu **başka yönlerle** itmek istediler. (29,4)

Bugün **altmış bine yakın bir nüfusa** sahibiz. (29,4)

Buraya çalışmaya gelen nice insanımıza yol göstermiştir. (41,6)

Sözü **şuraya** getireceğim. (42,2)

Elimden geldiğince **bizimkilere** yol gösterdim.(42,2)

Korkarım bir gün **kimlik bunalımına** girecekler. (45,7)

Tahtaya karikatürümü çiziyor. (50,13)

Raftaki tabaklara uzandı. (57,14)

Esra **paslanmaz cezveye** iki pişirimlik kahve koydu. (58,5)

Kadın kahveleri **üstü manzaralı Kıbrıs işi tepsiye** koydu. (58,13)

Artık **gölgelerin çöktüğü balkona**, sulanmış bahçeden toprak ve ıslak çim kokusu geliyordu. (58,16)

Tekin'le Esra, **lacivert güneşin altındaki iskemlelere** oturdular. (58,16)

Evet, **eski mahallemize** gittim. (67,7)

Kızını da getirmişti **Gülerlere**. (69,1)

Artık, **Esra'nın insanlarla, çiçeklerle dolu dünyasına** Eric'ten başka Helga'nın yeni bebeği de dağ çiçeği havasındaki sarışınlığıyla giriverecekti. (77,5)

Tekin bu cevabın yetersiz veya eksik olduğunu düşünerek **çocuğun yüzüne** baktı. (78,9)

Kalkıp **misafir odasına** gitti. (79,5)

Bunu söyledikten sonra yürüyüp **hole** geçti. (80,10)

Korhan'ın büyük siyah gözleri **anasına** çevriliyor sonra. (87,7)

Caroline **çocuğun koluna** yapıştı. (88,4)

Arası çok geçmeden çocuklar okul kamplarına, **yabancı ailelerin yanlarına** gönderildiler. (92,5)

Yürüyüp balkona çıktı. (98,1)

Yanan yüzünü sonbahar kış yüklü esintiye verdi. (98,1)

Yumuşak minderli bir divana çöktü. (101,6)

Tekin gözlerini pencereye çevirdi. (101,7)

Namık ve ben sizi götürebiliriz oraya. (106,10)

Ona Türkçe seslenelim.(119,13)

Ara sıra babasının uyarıcı sözünü unutmuş görünerek arkadaşlarını arabaya doldurup dağ yollarına vuruyor. (120,9)

Kendime kızıyorum bu yüzden. (123,2)

Çağrışım derler ona. (124,2)

Belki bir gün dönersin oralara. (124,8)

Başını seslerin geldiği yöne çevirdi. (124,15)

Kan kardeşime telefon edeyim hemen.(133,3)

Kartı masada dağınık kâğıtların arasına bıraktı. (135,5)

Kahve, arızalanmış bir bilgisayar gibi yalpalayan beynine iyi gelecekti. (135,5)

Bir dosta bütün bunları anlatmak isterdi. (135,5)

Bay Hamilton'ın getirdiği sarı sarı açmış mimozalara döktü içini. (135,5)

Sana güvenmiyorum. (143,7)

Babası yokken annesi güneşten baygınlaşmış bir çiçeğe dönüyordu. (144,2)

Araba homurtuyla bahçeye giriyor.(144,3)

Otların kokusunu taşıyan gece esintisine bırakmışlardı kendilerini. (157,6)

Korhan yaşlı yerliye teslim etmişti Hasret'i.(158,4)

Arkadaşlarına el sallıyor. (160,7)

Sonra sarkık kollarıyla sessiz bir duvar oluveren Korhan'a sarıldı. (162,6)

Korhan havı yer yer dökülmüş, desenli kırmızı halıya indirmişti gözlerini.(163,6)

Onu **resimlere** boğmuştu. (164,4)

Kendisini **bu evin, bu sokakların, bu şehrin hiçbir yerine** oturtamamıştı.(164,6)

Ertesi akşam **iskeleye** inmişlerdi. (164,14)

Satıcı, **ekmek arasına** yeşilbiberle domates koymuş. (165,2)

İstanbul tepelerine bırakıyor. (165,5)

Güzel kokulu bir ot, bir yaprak buldum mu **evin şurasına burasına** koyuyorum. (166,3)

Balkona bir güneşlik koymalıydılar. (168,6)

Sonraki günler onlar Avustralya'dan ayrılmadan önce **bir gemiyle yola çıkarılan eşyalarına** kavuşmuşlardı. (168,9)

Esra **Çiğdem'in bebeğine** parmaklarının ucunda dağılıp gidecek bir su damlasıymış gibi çekinerek dokunmuştu. (170,7)

Boyunbağını, boynunu saran bir yılanıdan kurtulmak istercesine sıkıntıyla, telaşla çıkarıp **bir iskemlenin arkasına** asmıştı. (174,5)

O da eşlik edermiş **kocasına**. (177,13)

Hani neredeyse **sofradaki ekmek bıçağına** saldıracak. (178,4)

Balkondaki sardunyalara su veriyordu Esra. (180,3)

Bir perde kanadına takılıyor. (182,2)

Esra'nın gözleri inanmazlık dolu, **mermer levhadaki Aysun adına** öylece takılmıştı. (182,4)

Kutlu içten sayılabilecek bir karşılama ile onları **salondaki yumuşak deri kanepelere** oturtmuştu. (184,2)

Beyaz örtülü masalara uygun bir yumuşaklıkla dökülüyordu. (186,5)

Çerçeveleri oymalı aynalara müşteriler ölçülü hareketleri, özenilmiş giyimleriyle yansıyorlardı. (186,5)

Bu düzene alışmalıydı. (189,4)

Gölgesi **ak kâğıdın üstüne** düşüyor. (197,5)

Saatine bakıyor ötede. (198,7)

Sonra, lacivert bol önlüğünü kanatlandırarak, elleri ceplerinde öğretmenler odasına gitmişti. (200,10)

Münevver Öğretmen, not defterine yüzündeki anlamdan seçilen kötü bir not ekliyor.(202,11)

Beton zemindeki çukurlara yağmur birikiyor.(203,1)

Sonra gözleri bu yeni gence takılıyor. (203,1)

İçlerinden geçen ışık, süzölmüş bal tonunda adamın gözlerine yansdı.(210,1)

Yüzü sarı çiçek tozlarına bulandı. (221,6)

Tren yolunun orda, geçmişten kalma birkaç fıstık çamının gölgelendirdiği bir apartmanın giriş katı. (221,11)

Durup kızın avuçlarındaki kuşa eğildi. (222,5)

Teyzeme gidiyorum. (223,16)

Bana karışamazsın. (229,10)

Aynanın önüne çöktü. (229,18)

Münevver Hanım bu seslerin, bu gözlerin takıldığı noktaya çeviriyor bakışlarını. (236,1)

Namık Bey de katılıyor şarkılara. (246,7)

Bir emaye cezveye fincanları ölçü tutarak su koyuyor. (247,4)

O akşam Tekin'e göstermişti onu. (253,10)

Esra'nın saç örgülerine bembeyaz kurdeleler bağlamış anası. (260,1)

Bir defasında Ferda'nın oynadığı tiyatroya götürmüştü onu.(273,5)

Ama Suna'nın bahçeyi tarayan parlak gözlerine çabucak yakalanıyor. (275,2)

Riva yakınlarındaki lokantaya götürmüştü.(280,8)

Kıvrıcık saçlarına kırmızı kurdele takmışlar. (281,19)

Onları rüzgârlara verip dağların ardına, uzak diyarlara gönderiyordu. (305,7)

Havaalanına yaklaşmışlardı. (311,13)

Elini yazlık keten ceketinin cebine attı. (312,3)

2.3.2. Bulunma Hâli Eki Almış Yer Tamlayıcısı

Hepsini hayalinde şuraya buraya yerleştirdi. (5,8)

Bizim oralarda ne balık olurdu bilir misin? (6,2)

Sayırsız ışık oynayırları içinde, bir masal şehri gibi canlanıyor.(7,2)

Günün söndüğü yerde o da yok olurdu. (10,3)

Beni deniz kıyısında dolaştırırdı. (12,7)

Bahçelerinde bir dut ağacı vardı. (12,10)

Avustralya'da her milletten insan var. (19,7)

Kuzey topraklarında oturur onlar. (25,4)

Müdür büyük koyu kahverengi cilalı masanın gerisinde bir kitaba dalmıştı. (52,8)

Sonra maçlarda, boğa güreşlerinde gazoz satardım. (61,3)

Limana bakan parkta yan yana durmuşlar. (66,7)

Oturdukları apartmana döndüklerinde mektup kutusunda Aysun'un mektubunu bulmuşlardı. (67,3)

Oğuz'un gözünde devleştin o dakika. (68,1)

O parkta geçerdi hayatımız. (68,2)

Kadın ince gövdesiyle kapı eşiğinde durdu.(71,7)

Dönüp baktığında Korhan'ın gözlerinde, beklediği ilgiyi görememenin sönük kırık anlamını buldu.(78,1)

Tekin sigarasını boş bir teneke kutuda söndürdü. (78,14)

Gözleri uzun boylu adamlarda oyalanıp durdu. (85,4)

İkisi de verandanın ışığında ve o ışığa gelen pervanelerin çırpınan kanat seslerinde birbirlerine sığınarak oturmuşlardı. (99,4)

Şu ölümlü dünyada sevdiklerimizden uzakta olmak niye? (102,5)

Aysunlar *son yıllarda mimarisine özen gösterilerek yapılan apartmanlardan birinde oturuyorlardı.* (103,7)

Tekin, *annesi öldüğü zaman yurda gelişinde şu çınar ağacıyla gölgelenen bir odada kalmıştı.* (104,1)

Tekin, *Kutlu'nun kızkardeşi Nilay'a* nerdeyse "Neler oluyor?" diye soracaktı. (105,3)

Ordaki meşin koltuklardan birine oturdu. (106,2)

Kayınvalidemde kalıyorum. (107,3)

Fakat *buradaki odalardan birinde* de kalabilirsiniz. (107, 4)

Bir eczanem var *Bağdat Caddesi'nde.* (110, 6)

Kır gezmelerine gittiklerinde, *geniş düzlüklerde* arabayı Korhan kullanırdı. (120,7)

Yorgun ağaçların dallarında birkaç serseri kuşun çığlığı çok geçmeden dindi. (121,10)

Korhan'ı *top sahasında, gençlerin toplanabilecekleri yerlerde* aramıştı. (127,15)

Korhan'ı *top sahasında, gençlerin toplanabilecekleri yerlerde* aramıştı. (127,15)

Limandaki Türk gemisinde, *yüzlerce irili ufaklı teknede* oyalandı gözleri. (128,4)

Limandaki Türk gemisinde, yüzlerce irili ufaklı teknede oyalandı gözleri. (128,4)

Oysa *kendi ülkesinde on altı yaş* neydi ki? (128,9)

Korhan *çırpıntılı sularda* günüün son ışıklarının kıpırtılarına daldı. (128,11)

Korhan *okullar arası koşularda* başarılı olamamıştı. (131,15)

Bitiştirilmiş masaların etrafında, her zamanki gibi Tekin'in toplantı gayesini açıklamasıyla, konuşmalar başlamıştı. (142,2)

Geniş göğün altında fısıldayan dikenlerin otların arasında düşünüyordu hep. (151,11)

Sonra Suna *uzaklardan bir Zümrüdüanka kuşunun kanadında* çıkageldi. (152,3)

Şu çardakta, şu turuncu ışığın altında kaç gece pervane misali birbirlerine sokularak oturmuşlardı. (158,3)

Baş döndürücü bir kalabalığın arasında şaşkın dolanıyorlardı. (160,6)

Anneannesiyse babasının yüzlerinde de aynı anlamı seçti. (161,1)

Korhan'ın içinde yine o yabancı duygular dolaştı. (162,3)

Boş bir kapı önünde durdular. (162,3)

Ayaklı bir meyvalıkta parlak renkleriyle eski çekiciliklerini biraz kaybetmiş olarak duruyorlardı. (163,3)

İşte şu kırmızı halının üstünde emekler dururdun. (163,5)

Dantel örtüleriyle güzelleştirilmiş mutfakta reçeller kaynatıyordu ninesi. (166,3)

Kırmızı balık tablalarının başında balıkçıların sesleri çoğalıyor. (169,2)

Belki İstanbul dışında bahçeli bir evimiz de olur.(176,6)

Esra'nın gözaltılarında ilk defa derinleşmiş, değişmez kırık çizgiler buldu. (176,7)

Koltukların üstünde, perdelerde ölüyorlardı. (182,2)

Kıyıda köşede ölüveriyorlardı. (182,2)

Boylanmış otların arasında Avustralya'da göremediği çiçekler vardı. (182,3)

Masalardaki ince, kadeh biçimi vazolarda güz çiçekleri demetlenmişti.(186,5)

O pazar Kutlu onları eski bir sokakta, restore edilmiş bir yapının girişindeki lokantaya götürmüştü. (186,5)

Sonra hızlı taşımacılıkla ilgili yabancı bir şirkette iş bulmuştu. (189,3)

Şirket yöneticileri seçtikleri illerde yeni şubeler açmayı planlıyor. (189,3)

Ama bütün hafta kalabalıklarda, tıkanan yollarda bunalabilirdi. (189,4)

Ama bütün hafta kalabalıklarda, tıkanan yollarda bunalabilirdi. (189,4)

Ahşapta bile birçok renk keşfetmişti.(190,6)

Onları kollarında uyutacak. (190,7)

Loş bir lokantada tek başına sırtını eğip yemek yiyecekti.(192,1)

Kırmızı bir manto vardı üzerinde.(192,2)

Esra'nın yüzünde duruyordu.(196,1)

Ana oğul arasındaki yakınlığın dışında kalmıştı Tekin. (196,4)

Korhan'ın kulaklarında çınlıyor. (201,1)

Bu yıl öğrencilerin başarılarında bir düşüş var. (205,12)

Not defteri cebine koyup sigarasını **sıranın üzerindeki tablada** ezdi. (206,11)

Sulhi tespihi henüz çocukken **ana dedesinin elinde** görürdü.(210,2)

Sık sık oraya topladığı dost halkasının ortasında yalnızca güzellikleri açık, küçük bir krallığı yönetiyordu. (210,4)

Sulhi en az doktorluğu kadar sanatla ve edebiyatla olan ilgisini **sonradan satın alıp yenilettiği eski bir köşkte** yürütüyor. (210,4)

İri firuze taşlı tespih **bütün bunların arasında** iç açıcı durgun bir gökyüzü parçası gibi duruyordu.(212,2)

Çamlıca'ya kıvrılarak çıkan yolda bahara uzanan kış dallarındaki kıpırtıları görüyor. (215,4)

Bazı akşamlar sokağın **ilk elektrik lambalarının altında** koşmaca oynarlardı. (217,3)

Mahallenin ilk apartmanlarından en gösterişlisinde otururlardı. (217,3)

Benim bahçemde de vardı bundan. (219,7)

Tek olmadı **aile içinde**. (220,13)

Kızın ak ellerinin arasında şaşkın, kırık dökük bakıyor. (222,5)

Güzel, dokunaklı parçalar arıyor **radyoda**.(226,2)

Onların yanında sığıntı gibi yaşayamam. (226,4)

Şu balkonda çiçeklere su verirdi. (227,2)

Solmaz'ın evinde kalacaksın. (228,6)

İşte masanın üstünde tembelliği biriktirmiş sayfalar, okunmamış satırlarıyla öylece duruyor.(230,4)

Kim bilir hangi dam altında, **hangi kaldırımında** geçirecek geceyi. (230,7)

Şurda burda dumanlar tütüyor. (231,5)

Şizofren yüzünde hiçbir anlamı yok. (231,5)

Esra kıvrırcığı ince ince kıyarken **bu son cümlede** parmağını kesiyor.(231,10)

*Kimi zaman **arkada** pişti oynanırdı. (233,4)*

***Onca duman arasında** daralırdı.(233,4)*

***Cebinde** plastik bir örümcek var.(235, 4)*

***Sürekli kahkahaların atıldığı bir küçük topluluğun arasında** çekingen görünüşüyle kalakalmıştı. (243,1)*

***Orda** kütüklerden birine çöküyor.(244,10)*

***Uzak duruşunuzun gerisinde** bir insan sıcaklığı hissediyorum. (245,3)*

***Bir sürü dergide** kendinizi görürsünüz. (245,8)*

***Kendisini sıkacak konuların üstünde** pek oyalanmıyor. (246,7)*

***Fincanın üstünde** Suna var. (248,6)*

***Vitrinlerin önünde** pek oyalanmadan yürüyorlar.(248,9)*

***Sulhi onları evin bir zamanlar selamlık olarak kullanılan bölümünde** geniş bir odaya aldı. (250,5)*

***Esra bu gülüşler arasında** Figen Hanım'ı arıyordu.(250,9)*

***Günümüz yazarlarının eserlerinde** oynuyor. (252,1)*

***Sonra birer kadın olarak ortak bir dünyanın kıyısında** günlük işleri konuşmuşlardı. (253,7)*

***Ne kadar çok ses var beyninin kıvrımlarında.** (260,10)*

***Ferda, sokağa karşılıklı sıralanmış çıkmalı, kâgir Levanten evlerinden birinde** oturuyordu. (261,5)*

***Sulhi Korhan'ın gidişini kendi şiir yüklü dünyasında** başka türlü değerlendiriyordu.(273,6)*

***Deniz'in alabildiğine uzanan mavisinde** arıyor kelimeleri. (285,3)*

2.3.3. Çıkma Hâli Eki Almış Yer Tamlayıcısı

***Oğlu kocaman hasır şapkasının altından suçlulukla** baktı. (5,3)*

***Ben burdan** gördüm. (11,6)*

*Biz **ailemizden** pek çok özellikler aldık ve öğrendik. (13,5)*

*Bu da onları **bağlı oldukları değerlerden** daha fazla uzaklaştırıyor. (13,7)*

***Beton iskemlenin kırmızı, yeşil mavi lambalarından** suya renkler düşmüştü. (16,7)*

*Onlar şimdi **kâhya'nın önünden** koşuyorlar. (23,3)*

*Çocuk sevildiğini bilir, dede özlemiyle **adamın yanından** ayrılmazdı. (24,1)*

*Biz **kuzey topraklarından** geldik.(25,11)*

***Türkiye'den** geldik. (25,12)*

*Adam eğilip sopasını **yerden** aldı. (25,13)*

*Adam **cebinden** bir ağaç kabuğu çıkarttı. (26,5)*

***Babamdan** kaldı. (26,7)*

*Sevgiyi **onlardan** öğrenir. (28,5)*

*Nesrin hanım, onlardan ayrılmanın, gurbette bir başka gurbeti tatmanın burukluğu ile **arkalarından** bakmıştı. (31,6)*

*Düzlükleri aşip **yüksek ağaçların serinlettiği gölgeli yollardan** geçmişlerdi. (31,7)*

*Sonra, **kızartmaların ucundan kıyısından** atıştırıp durdu. (33,4)*

*Esra, **pencereden** parkın yeşilliğine dalarak konuştu. (34,10)*

*Esra, **büfeden** bardakları çıkarıyordu o sırada. (34,15)*

*Onu **düşüncelerinden** Helga ayırdı. (35,1)*

***Yanaklarından** öptü. (35,8)*

*Onun için de **çocuklarınızdan** bir türlü kopamıyorsunuz. (36,1)*

***Açık balkon kapısından** ve pencerelerden Sydney'in lacivert göğüne uzanmış gökdelenlerin ışıkları görünüyordu. (38,8)*

*Murat ağabeyi **daldığı yerden** sıyrıldı. (40,7)*

*Fahri Bey pek içmediği halde bir sigara istedi **Tekin'den**. (42,1)*

*Sigaradan güç alacakmış gibi, **Tekin'in uzattığı paketten** bir tane alıp yaktı.(42,1)*

***Yüzünden** anlarım ben. (48,10)*

*Okul gezilerinde yanlarında kaldığı aileler **ondan** memnundu. (53,8)*

***Parmaklarının üstünden** sırf göz olarak baktı. (54,12)*

***Ellerinin gerisinden** konuştu. (54,12)*

*Korhan'ın durumunu **Tekin'den** gizledim. (56,9)*

*Tekin **raftan** Çin malı yayvan fincanları indirdi. (58,7)*

*Yoksa **Türkiye'den** mektup mu var? (58,11)*

*Tekin arkadaşına **o evden** söz etmişti. (60,6)*

*Bir gün Joe **Avustralya'dan** söz etti bize. (62,1)*

*Adam **üstünde gölgelerin oynadığı topraktan** gözlerini ayırdı. (62,2)*

*Oysa ben ve kardeşim Pedro delikanlılığımızda herkesin kiliseye gittiği pazar günleri kaçıp **bağlardan** üzüm çalardık. (62,6)*

*Bense **İstanbul'dan** kopamam biliyorsun. (69,1)*

*Aysun **onun adından** mahsus söz ediyor. (70,6)*

*Korhan da **ardından** geldi. (80,10)*

*Esra'yı gördüğü, **yüzünün sevinçli kıpırtısından** belli oldu. (85,4)*

*Korhan'ın küçük kırmızılı varlığını **ince bir sis perdesinin ardından** seçti. (87,6)*

*O albatros, o deniz kuşu **avuçlarının arasından** kaçırverdi. (87,6)*

*Caroline **alnından** öpüyor. (87,7)*

*Şimdi üçüncü, ikinci ve birinci gelen öğrencilerin adlarını sıralarken bir övünme seziliyordu **sesinden**. (88,7)*

*Esra **bulunduğu yerden** Korhan'ın gözlerini kısıp gururla gülümsediğini gördü. (88,7)*

*Araba yola çıkıp gözden kayboluncaya kadar **arkalarından** baktı. (94,5)*

*Öylesine diriymi ki İstanbul'un kendine has karışıklığı, kendince akan kalabalıkları, **şehrin o görmeyeli değişmiş çizgilerinin ötesinden** ona gülümsüyordu. (100,7)*

*Tekin kalkıp **yol çantasından** Esra'nın aceleyle eline tutuşturduğu paketleri çıkartmıştı. (102,6)*

Onu **Aysun'un gönderdiği resimlerden** tanıyacaktı. (104,2)

Oğuz bu birdenbire çıkıp geliveren Avustralyalı dayıyla **yalnızlık duygularından** sıyrılıvermişti işte. (104,9)

Ulu ağaçların akşamla birleşen koyu gölgesinden, kıyı boyunca yürüdü. (127,15)

Neden sonra, kapısının açıldığını, karanlığın ışıkla yer değiştirmesini **göz kapaklarının ardından** hissetti. (130,1)

Uzaktan kadınının bahçede dolandığını görmüştü. (130,5)

Nereye gittiysek Suna adı **peşimizden** geldi. (136,1)

Esra kaçır gibiydi **ondan**.(136,12)

Kopamaz **vatanından**. (139,1)

Önceleri babası şiir okurken **bilmediği, anlamadığı bir dünyanın kıyısından** yabancı yabancı bakardı. (144,1)

Korhan bu külüstür kelimesini ilk defa **babasından** duymuştu. (144,7)

Bu kapıdan yürüyeceğim anne. (154,13)

Ana kız **birbirlerinden** ayrılmayacaklardı nerdeyse.(162,3)

Uzaktan seyrettirirlerdi hep. (163,2)

Biz **Avustralya'dan** geldik. (170,14)

Öğretmenlerinden saygıyla bahsetmelisin. (181,8)

Kutlu **evleneceği kadından** söz ediyordu. (185,14)

O karanlık yüzlü adamlardan, yapmacık davranışlı Gülay ve Şennur'dan kurtuluyordu.(188,13)

Esra **kürkünün tüyleri arasından** başını uzatıyor. (194,18)

Eğer yararlı bir iş yapmışsan, **etrafından** alkış bekleme. (200,1)

Eve geldiğinde Korhan durumunu **annesinin çehresinden** apaçık okumuştı. (207,5)

Benden nefret ediyor. (207,11)

Senden sevgiyle söz ettiler.(208,10)

*Tekin o gün **Bitpazarı'ndan** elinde bir nargileyle dönmüştü.* (209,2)

***Boğaz Köprüsü'nden** geçiyorlar.* (214,4)

***Kafesin tellerine vuran kanatlarından** küçük sarı tüyler kopuyor.* (229,7)

*Kalkıp **o boğucu odadan** çıkıyor.* (238,9)

***Ordan** kartlar gönderiyordu.* (241,2)

*Güneş şehrin köşe bucağına sokulmuş, toprakta, **asfaltlardan** tüter olmuştu.* (241,2)

*Herkes gidip tabağına bir şeyler alıyordu **servis masasından**.* (242,4)

*Sıyrıldı **o topluluğun arasından**.* (243,10)

*Hatta tiksindim **o çevreden**.* (245,6)

***Oradan** çıkamıyor.* (248,2)

***Necmi'den** bir mektup almıştı.* (254,9)

*Esra **geçmişin dolaplarından**, çekmecelerinden, bohçalardan çocuk sesleri*
işitiyor. (259,8)

***Oğlundan** söz ediyorduk.* (264,10)

*Arkadaşı **Mehmet'ten** işitmişti.* (266,8)

*Gidip **fıçı biçimi sigaralıktan** bir sigara aldı.* (269,13)

***Bizim sokaktan** hiç geçtin mi? (276,19)*

*Bizi üzmemek için **başımızdan** gitti.* (284,4)

*Beni **kendi çocuğundan** uzak tutuyorsun.* (287,6)

*Alıp başını kaçıyordu **şehirden**.* (291,3)

*Her şey **o noktadan** alevlenmedi mi? (293,10)*

*Yaz sıcaklığının sıkıntıları **gündüz ısınan betonlardan** bu saatlerde fışkırıyor.* (295,2)

*Doğacak çocuğun yüzünü **bir perde ardından** seyrediyordu sanki.* (295,4)

***Aynadan** ayrıldı.* (295,8)

*Hüseyin buraya gelişinde **bir ağaç ardından** belirir.* (302,7)

Şimdi dal budak karışıklığından sıyrılmıştır kabirler. (302,11)

*Bir televizyon dizisiyle durumunu düzeltip **izbe sokaktaki evden** çıkmıştı.(303,1)*

***Taşlara sinmiş o sessizlikten** her şeyin bir sonu olduğunu sezerdi. (304,4)*

*Şimdi o bebek **bir sisin ardından** bakıyordur hayata.(305,2)*

*Sevingül'ün fotoğrafı **Korhan'ın mektubunun arasında** çıkmıştı. (306,7)*

2.4. Yer Tamlayıcısını Oluşturan Dil Birlikleri

2.4.1. İsim Soylu Sözcüklerin Oluşturduğu Yer Tamlayıcısı

2.4.1.1. İsimlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

2.4.1.1.1. Yönelme Hâli Eki Almış İsimlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

*Baba gövdesini gerip **ileriye** fırlattı. (6,4)*

*Bir köpekbaliğı kıvrıla döne yaklaşip ansızın sivri dişlerini geçirebilirdi **bacağına**. (6,5)*

***Almanya'ya** benzemiyordu burası. (8,4)*

*Kadın gecenin yumuşak kadife aydınlığında sırtını **iskemlesine** güvenle yasladı. (14,5)*

*Beni **lunaparka** götürürdü. (25,12)*

*Tekin bir sigara yakıp **arkasına** yaslandı. (46,1)*

*Sonra gözleri çocuktan koparıp **kağıda** eğildi. (49,3)*

*Eğilip yerdeki çiçekleri **sepetine** topladı. (52,1)*

*Korhan bu sözlerin getirdiğı rahatlamayla **anasına** baktı. (52,3)*

*Direnmeden gelip **yanına** oturdu. (53,5)*

***Babama** kâğıdı gösterecek misin? (53,8)*

*Adam sakın, aldırılmaz bir görünüşle piposunu birkaç defa **tablaya** vurdu. (53,9)*

***İçeriye** Caroline girdi.(54,15)*

*Sonra ince gövdesini çarçabuk **müdüre** çevirdi. (55,3)*

*Çocukları **müzeye** götürecek miyiz. (55,4)*

*Kadının bakışları **Esra'ya** uzandı. (55,6)*

*Miguel **arkasına** yaslandı. (60,11)*

*Önceleri **duvarlara** ilanlar yapıştırırdım. (61,1)*

*Eh, biz de buna karşılık, haftada bir mektup yazıp **postaya** atmamız. (67,7)*

*Bir yığın insan birikmişti **yola**. (68,1)*

*Yakındaki bir çınar ağacının serinliği doluyor **içeriye**. (69,1)*

***Odaya** sessiz yumuşak varlığıyla Esra girmişti. (69,2)*

*Tekin mektubu **Esra'ya** uzattı. (69,4)*

*Uzanıp **kucağına** aldı. (73,8)*

*Kadın sancı yokladığından, **bir iskemleye** çöktü. (74,5)*

***Evime** dönebilecek miyim tekrar? (74,6)*

*Anna, **Peter'e**, "Bize telefon et," diyordu. (74,13)*

*Esra ilahiyi kesmeksizin parmağını **dudağına** götürdü. (76,4)*

***Hastaneye** gittik kocasıyla. (76,7)*

*Bulutların savaşı **gökyüzüne** inanılmaz resimler çiziyordu durmaksızın. (77,6)*

*Ve hevesle bir fırça da o aldırды **eline**. (77,6)*

*Pencere önünde durup **dışarıya** baktı. (79,5)*

*Konuşmalar **sessizliğe** döndü. (86,1)*

*Yıllar önce denizleri aşıp savaşmak için **Türkiye'ye** gitti. (93,8)*

*Ara sıra **Bolu'ya** o da geliyor. (96,1)*

*Yürüyüp **balkona** çıktı. (98,1)*

*Tekin gözlerini **pencereye** çevirdi. (101,7)*

***Annene** çok benziyorsun. (108,11)*

*Bir sessizlik çökmüştü **eve**. (136,12)*

***Hastaneye** zor yetiştirdik. (137,1)*

*Mebrure Hanım kahve pişirmek için **İçeriye** girmişti. (139,13)*

*Araba homurtuyla **bahçeye** giriyor.(144,3)*

***Yurdumuza** dönüyoruz. (159,1)*

*Gözleri **Necmi'ye** ilişti. (160,6)*

***Arkadaşlarına** el sallıyor. (160,7)*

*Onu **resimlere** boğmuştu. (164,4)*

*Ertesi akşam **iskeleye** inmişlerdi. (164,14)*

***Balkona** bir güneşlik koymalıydılar. (168,6)*

*Bebeği **anasına** verdi. (172,1)*

*O da eşlik edermiş **kocasına**. (177,13)*

***Anneannesine** gidecekti. (230,3)*

***Kitapçıya** sormuştu.(232,4)*

*Ama **Korhan'a** neler kazandırabiliyordu?(233,3)*

*Paldır küldür iniyor **yere**.(235,4)*

***Annesine** gülümsüyor. (284,13)*

***İçeriye** gel konuşalım. (286,3)*

2.4.1.1.2. Bulunma Hâli Eki Almış İsimlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

***Başında** beyaz bir şey vardı. (12,4)*

***Balkonda** çamaşırlar asılıydı. (68,2)*

*Ve **pencerelerde** hiç tanımadığım insanlar vardı. (68,2)*

*Elini haftı **saçlarında** gezdirdi. (72,11)*

***Salıncakta** uyurdu. (75,8)*

*Bazen fotoğraf makinasını **yanında** getirir. (77,6)*

*Ben işe yaramaz biriyim **gözünde**. (78,6)*

*Ama başkaları var **arada**. (87,6)*

***Fidanlıklarda** çalışmıştı. (91,4)*

*Babacan yüzüyle **bahçede** belirirdi. (92,1)*

***Evimizde** yaşamamış yağmurların sıkıntısı dolaşıyor. (94,8)*

*Çok sürmeden bir yıldız belirmişti **gökte**. (96,5)*

*Esra kötü haberin soldurduğu yüzüyle **eşikte** durmuş. (98,1)*

*Haspa, **başköşede** otururmuş daima. (173,1)*

*Kimi zaman **arkada** pişti oynanırdı. (233,4)*

***Cebinde** plastik bir örümcek var. (235, 4)*

***Başında** eşarp var. (249,1)*

***Altta** yer bıraktım. (302,12)*

2.4.1.1.3. Çıkma Hâli Eki Almış İsimlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

*Biz **ailemizden** pek çok özellikler aldık ve öğrendik. (13,5)*

*Esra, **pencereden** parkın yeşilliğine dalarak konuştu. (34,10)*

*Esra, **büfeden** bardakları çıkarıyordu o sırada. (34,15)*

*Onu **düşüncelerinden** Helga ayırdı. (35,1)*

***Yanaklarından** öptü. (35,8)*

***Yüzünden** anlarım ben. (48,10)*

*"İzninizle..." deyip **odadan** çıktı. (55,6)*

*Korhan'ın durumunu **Tekin'den** gizledim. (56,9)*

*Tekin **raftan** Çin malı yayvan fincanları indirdi. (58,7)*

*Yoksa **Türkiye'den** mektup mu var? (58,11)*

*Bir gün Joe **Avustralya'dan** söz etti bize. (62,1)*

*Oysa ben ve kardeşim Pedro delikanlılığımızda herkesin kiliseye gittiği pazar günleri kaçıp **bağlardan** üzüm çalardık. (62,6)*

Bense **İstanbul'dan** kopamam biliyorsun. (69,1)

O kendiliğinden çıkıp gitti **içimden**. (70,17)

Araba yola çıkıp gözden kayboluncaya kadar **arkalarından** baktı. (94,5)

Tekin Hasret'i **zincirinden** tutmuş. (125,1)

Uzaktan kadınının bahçede dolandığını görmüştü. (130,5)

Kopamaz **vatanından**. (139,1)

Korhan bu külüstür kelimesini ilk defa **babasından** duymuştu. (144,7)

Uzaktan seyrettirirlerdi hep. (163,2)

Tekin o gün **Bitpazarı'ndan** elinde bir nargileyle dönmüştü. (209,2)

Necmi'den bir mektup almıştı. (254,9)

2.4.1.2. Zamirlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

2.4.1.2.1. Yönelme Hâli Eki Almış Zamirlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

2.4.1.2.1.1. Yönelme Hâli Eki Almış İşaret Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

Buraya yerleştik bir kere. (16,4)

Şuna bakın, gerçekten bir yerliye benzemiş. (21,1)

Sözü **şuraya** getireceğim. (42,2)

Heey, **şuraya** bakın! (65,2)

Buna göz mü yumalım peki? (90,7)

Namık ve ben sizi götürebiliriz **oraya**. (106,10)

Belki bir gün dönersin **oralara**. (124,8)

Korhan **buraya** gel. (130,6)

Şuna dikkat ettiniz mi hiç? (187,10)

Papak da denebilirdi **buna**. (200,12)

Buralara sırtını dönemez. (309,4)

2.4.1.2.1.2. Yönelme Hâli Eki Almış Soru Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

Nereye gidiyordun baba? (11,4)

*Konuyu **nerelere** getirdin şimdi.* (15,10)

*Korhan **nerelere** gitti?* (58,2)

2.4.1.2.1.3. Yönelme Hâli Eki Almış Şahıs Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

*Bazen seni **onlara** bıraktım.* (12,8)

***Sana** dokunamazdım bile.* (18,6)

***Ona** yönelmeliydim.* (18,11)

*O **bana** uçurtma yapardı.* (25,12)

*Onun için ben derim ki çocuklarımıza manevi değerlerimizi öğretmek **bize** düşüyor.* (45,7)

*Yalan söylemedim **sana**.* (50,13)

***Onlara** alışmıştım.*(60,1)

*Bir gün Joe Avustralya'dan söz etti **bize**.* (62,1)

***Sana** kim bücür diyebilir?* (78,8)

*O **bana** karate öğretecek.* (79,3)

*Durup durup el salladı **ona**.* (85,3)

***Bana** söz verdi.* (86,7)

*Neden **bana** haber vermediler.* (98,7)

*Demek **size** de bildirilmemiş.* (102,1)

***Onlara**, "Çocuklar izninizle... Sonra görüşürüz..." dedi.* (104,9)

*Çünkü ihtiyar yerli **ona** emek vermişti.*(117,8)

***Ona** Türkçe seslenelim.*(119,13)

***Bana** söyleyebilir misin?* (131,6)

***Sana** kahve pişireyim mi?* (136,9)

Sana güvenmiyorum.(143,7)

Oğuz da *ona* sığınmıştı işte. (227,6)

Bana karışamazsın. (229,10)

Katılırdı *onlara*.(233,4)

2.4.1.2.1.4. Yönelme Hâli Eki Almış Dönüşlülük Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

Ben *kendime* kızıyorum. (18,3)

Aslında *kendisine* kızmalıydı. (36,6)

Onu *kendimize* alıştıracağız. (118,11)

Kendime kızıyorum bu yüzden. (123,2)

2.4.1.2.1.5. Yönelme Hâli Eki Almış Belgisiz Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

Acaba bebek *kime* benzeyecek? (34,7)

Önderliği *kimseye* bırakmazdı. (79,8)

Birbirimize koşturamaz olduk artık. (102,1)

Kimseye örtmedim onu. (257,5)

2.4.1.2.1.6. Yönelme Hâli Eki Almış İlgi Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

Lütfen *sizinkilere* de götür! (37,13)

Elimden geldiğince *bizimkilere* yol gösterdim.(42,2)

2.4.1.2.2. Bulunma Hâli Eki Almış Zamirlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

2.4.1.2.2.1. Bulunma Hâli Eki Almış İşaret Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

Vaktiyle *orda* kırlara giderdik. (12,3)

Orada Türk çoktu. (16,8)

Ee **buralarda** akraba gibi olduk artık. (23,2)

Kermesler düzenleriz **orda**. (29,7)

Burada çocuk 21 yaşında reşit olur. (37,6)

Burada çocukların geleceği için yaşayacaktı.(46,1)

Orda da komşular bulursun. (60,2)

Neredeyse kendimizi göreceğim **oralarda**. (68,2)

Orada ferahlatıcı bir palmiye vardı.(79,5)

Siz çocukluğunuzu **burda** eksik yaşıyorsunuz. (79,13)

İşte **orda** Korhan! (87,7)

Tabii şimdi **orda** kıştır. (95,2)

Şurda benim sizlerden başka yaşama sebebim var mı? (102,5)

Üşüyeceksin **burda**. (124, 8)

Elbette arkadaşlarım da olur **oralarda**.(141,2)

Burda liseye devam edecek. (171,13)

Orda kütüklerden birine çöküyor.(244,10)

Burda yaşamalıydılar.(254,11)

Burda bir turizm şirketinde çalışmaya başladım.(273,3)

Orda rastladım.(299,5)

2.4.1.2.2.2. Bulunma Hâli Eki Almış Soru Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

Nerde çocuğu? (87,6)

İçkiyi **nerede** içtiniz? (122,8)

Onu **nerde** gördü?(136,1)

2.4.1.2.2.3. Bulunma Hâli Eki Almış Şahıs Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

Aklı **bende** kalıyormuş. (96,1)

*Yola çıktığında hep aklımız **onda** kalırdı. (106,3)*

2.4.1.2.3. Çıkma Hâli Eki Almış Zamirlerin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

2.4.1.2.3.1. Çıkma Hâli Eki Almış İşaret Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

*Ben **burdan** gördüm. (11,6)*

***Ordan** biliyorum. (119,1)*

***Ordan** kartlar gönderiyordu.(241,2)*

***Oradan** çıkamıyor. (248,2)*

2.4.1.2.3.2. Çıkma Hâli Eki Almış Şahıs Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

*Sevgiyi **onlardan** öğrenir. (28,5)*

*Okul gezilerinde yanlarında kaldığı aileler **ondan** memnundu. (53,8)*

***Sizden** bahsediyordu. (71,1)*

*Esra kaçır gibiydi **ondan**.(136,12)*

***Benden** nefret ediyor. (207,11)*

***Senden** sevgiyle söz ettiler.(208,10)*

***Ondan** bıktım anne. (229,2)*

2.4.1.2.3.3. Çıkma Hâli Eki Almış Dönüşlülük Zamirinin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

*İkinci dönemde gayret bekliyorum **kendisinden**. (206,12)*

2.4.1.2.3.4. Çıkma Hâli Eki Almış Belgisiz Zamirin Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

*Ana kız **birbirlerinden** ayrılmayacaklardı nerdeyse.(162,3)*

2.4.2. Kelime Gruplarının Oluşturduğu Yer Tamlayıcısı

2.4.2.1. İsim Tamlamasının Oluşturduğu Yer Tamlayıcısı

2.4.2.1.1. Belirtili İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

2.4.2.1.1.1. Yönelme Hâli Eki Almış Belirtili İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

*Sydney'e gidince eşi dostu **bizim eve** toplarız. (19,11)*

*Sonra **Murat ağabeyin çiftliğine** uğradılar. (22,2)*

***Esra'nın yüzüne** bir hayal kırıklığı ekledi.(64,6)*

*Benekli bir örümcek, **şu kutuların arkasına** girdi. (65,2)*

*Ellerine bir uğursuzluk ulaşacakmış korkusuyla resimleri çarçabuk **dergi destelerinin üzerine** bıraktı. (66,11)*

***Gözlerinin alacalı rengine** farklı bir parıltı eklenmişti.(67,3)*

*O gittikten sonra **Korhan'ın odasına** seğirtti. (72,9)*

*Tekin bu cevabın yetersiz veya eksik olduğunu düşünerek **çocuğun yüzüne** baktı. (78,9)*

*Korhan **çocuğun uzattığı defterin kenarları desenli sayfalarından birine** biraz düşündükten sonra, "Sevgili Kardeşim Frank... En büyük koşu hayat koşusudur. (89,1)*

*Sonra onu **holdeki masanın üstüne** koymuşlardı. (89,3)*

*Sonunda **bahçenin uygun yerlerine** İngilizce uyarı levhaları koydu. (92,5)*

***Bahçenin ilerisinde anayolun henüz yanmış ışıklarına** çevirdi gözlerini. (98,1)*

***Yumuşak bir varlığın kıpırtısına** yüzünü çevirdi. (98,3)*

***İnsanın yüreğine** köz değmiş gibi olur. (102,5)*

*Tekin, **Kutlu'nun kızkardeşi Nilay'a** nerdeyse "Neler oluyor?" diye soracaktı. (105,3)*

***Ordaki meşin koltuklardan birine** oturdu. (106,2)*

*Nilay, masadaki kibrit kutusundan çıkarttığı kibrit çöplerini **sehpanın üzerine** sermiş. (106,4)*

Kartı özenle cüzdanının bir gözüne koymuştu. (115,2)

Hafızadaki eskimiş atıkların bulunduğu depoya girerdi. (115,5)

Bir şeylere hükmetmenin ve hızın verdiği coşkunluğa bırakıyordu kendini. (120,9)

Korhan uysalca gelip, salıncaklı kanepenin bir tarafına ilişmişti. (123,1)

Kolundan çekip onu çardağın altına götürdü. (126,9)

Tekin kanepenin öteki ucuna ilişti. (128,4)

Korhan çırpıntılı sulara günün son ışıklarının kıpırtılarına daldı. (128,11)

Korhan geminin rüzgârda bir dağ ateşi gibi parlayan bayrağına dalmıştı. (129,2)

Küpeşteye dayanmış gemicilerin el sallamalarına karşılık verdi. (130,2)

Sadece acı bir kahve pişirip verandanın gölgesine sığındı. (135,5)

Kartı masada dağınık kâğıtların arasına bıraktı. (135,5)

Murat ağabeyin koro için yetiştirdiği gençlerin şarkılarına Nesrin abla da zaman zaman katılmıştı. (142,1)

Metin Bey'in dükkânına götürürdü, değil mi? (157,6)

Kendisini bu evin, bu sokakların, bu şehrin hiçbir yerine oturtamamıştı. (164,6)

Güzel kokulu bir ot, bir yaprak buldum mu evin şurasına burasına koyuyorum. (166,3)

Esra Çiğdem'in bebeğine parmaklarının ucunda dağılıp gidecek bir su damlasıymış gibi çekinerek dokunmuştu. (170,7)

Esra onu kucağına oturtup üşümüş ellerini avuçlarının ılıklığına hapsetti. (171,12)

Boyunbağını, boynunu saran bir yılandan kurtulmak istercesine sıkıntıyla, telaşla çıkarıp bir iskemenin arkılığına asmıştı. (174,5)

Gölgesi ak kâğıdın üstüne düşüyor. (197,5)

Öğretmen kapıdaki gözetleme camının önüne gitmiştir. (198,9)

Bu münasebetsiz elin sahibine öfkeyle döndü Sulhi. (212,2)

Sınıfın solgun aydınlığına dalıverirlerdi. (224,5)

Bunların hiçbirine kesin bir cevap bulamıyorum. (252,6)

*Esra'nın o pis asfalta uzanmış cansız bedeni **düşüncelerinin arasına** sokuldu. (286,18)*

2.4.2.1.1.2. Bulunma Hâli Eki Almış Belirtili İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

*Bugün de **yolumuzun üstünde** rastladık. (26,3)*

*Ertesi gün **Mazhar'ın lokantasında** toplanmışlardı. (81,5)*

***Gelenlerin arasında** iş hayatlarında başarılarıyla tanınan kimseler de vardı. (81,5)*

*Ve o **çiçeklerin arasında** diken, çalısı yer almamalı bence. (83,1)*

*Gülüyorlar sıkı, **kalın giyimlerinin içinde**. (95,4)*

*Çocuk **telefonun ucunda** silinip gitmişti. (97,7)*

*İkisi de **verandanın ışığında** ve o ışığa gelen pervanelerin çirpınan kanat seslerinde birbirlerine sığınarak oturmuşlardı. (99,4)*

*İkisi de verandanın ışığında ve o **ışığa gelen pervanelerin çirpınan kanat seslerinde** birbirlerine sığınarak oturmuşlardı. (99,4)*

*Korhan **evin kuytu köşelerinde** düşünceli ve sessizdi. (99,10)*

***Tozlu gün ışığı perdesinin ardında** kalmıştı geçmiş. (100, 7)*

***Kadının soluklarında** bastırılmış bir ağlamanın işaretleri vardı. (101,4)*

*Tekin'in gözleri **halının nakışlarında** oyalandı. (102,2)*

***Tekin'in yüreğinde** Aysun'dan başka bir isim yoktu. (103,6)*

*Aysunlar son yıllarda **mimarisine özen gösterilerek yapılan apartmanlardan birinde** oturuyorlardı. (103,7)*

*Fakat **buradaki odalardan birinde** de kalabilirsiniz. (107, 4)*

*Burada yaşlı **annenin dizi dibinde** gitgide emekli birinin davranışlarını, sakın ev insanı görüntüsünü almaya başlamıştı. (111,2)*

***İnsanın önünde** bir sürü çapraşık, dolaşık yol vardı. (114,3)*

***Yorgun ağaçların dallarında** birkaç serseri kuşun çığlığı çok geçmeden dindi. (121,10)*

*Bir süre sonra, arabanın parlak turuncusu **yolun ışıklarında** birden belirivermişti.*
(121,12)

*Sağlam tohumlar **çürüklerin yanında** ne zamana kadar dayanabilirler?* (134,5)

*Tekin toplantıya çağıracaklarının listesini, davet mektuplarını, konuşacakları konuları sıcakların bastırıldığı o günlerde **salonun bir köşesinde** hazırlıyor.*(135,1)

***Bitiştirilmiş masaların etrafında,** her zamanki gibi Tekin'in toplantı gayesini açıklamasıyla, konuşmalar başlamıştı.* (142,2)

*Onu **bu rüyanın bir yerinde** uyandırmalıydı Tekin.* (150,7)

*Sonra Suna **uzaklardan bir Zümrüdüanka kuşunun kanadında** çıkageldi.* (152,3)

***Bir okalıptüsün dibinde** duruyorlardı.*(155,7)

***Annesinin sırtında** misafirliğe gittiği zamanlarda giydiği uzun kollu, sarı ipek bluzu vardı.* (156,8)

***Şu çardakta, şu turuncu ışığın altında** kaç gece pervane misali birbirlerine sokularak oturmuşlardı.* (158,3)

***Baş döndürücü bir kalabalığın arasında** şaşkın dolanıyorlardı.* (160,6)

***Anneanesiyle babasının yüzlerinde** de aynı anlamı seçti.* (161,1)

***Korhan'ın içinde** yine o yabancı duygular dolaştı.* (162,3)

***İşte şu kırmızı halının üstünde** emekler dururdun.* (163,5)

***Kırmızı balık tablalarının başında** balıkçıların sesleri çoğalıyor.* (169,2)

*Böyle dedikten sonra **holün aynasında** kendisini görmüş.* (174,5)

***Esra'nın gözaltılarında** ilk defa derinleşmiş, değişmez kırık çizgiler buldu.* (176,7)

***Koltukların üstünde,** perdelerde ölüyorlardı.* (182,2)

*İstersen bizi **kapının orda** bekle.*(183,1)

***Esra'nın yüzünde** duruyordu.*(196,1)

***Ana oğul arasındaki yakınlığın dışında** kalmıştı Tekin.* (196,4)

***Bu yıl öğrencilerin başarılarında** bir düşüş var.* (205,12)

Bazı akşamlar sokağın ilk elektrik lambalarının altında koşmaca oynarlardı. (217,3)

Mahallenin ilk apartmanlarından en gösterişlisinde otururlardı. (217,3)

Onların yanında sığıntı gibi yaşayamam. (226,4)

Kendisini sıkacak konuların üstünde pek oyalanmıyor. (246,7)

Fincanın üstünde Suna var. (248,6)

Vitrinlerin önünde pek oyalanmadan yürüyorlar. (248,9)

Sonra birer kadın olarak ortak bir dünyanın kıyısında günlük işleri konuşmuşlardı. (253,7)

2.4.2.1.1.3. Çıkma Hâli Eki Almış Belirtili İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

Oğlu kocaman hasır şapkasının altından suçlulukla baktı. (5,3)

Sonra, kızartmaların ucundan kıyısından atıştırıp durdu. (33,4)

Korhan'ın küçük kırmızılı varlığını ince bir sis perdesinin ardından seçti. (87,6)

O albatros, o deniz kuşu avuçlarının arasından kaçiverdi. (87,6)

Öylesine diriymi ki İstanbul'un kendine has karışıklığı, kendince akan kalabalıkları, şehrin o görmeyeli değişmiş çizgilerinin ötesinden ona gülümsüyordu. (100,7)

Onu Aysun'un gönderdiği resimlerden tanıyacaktı. (104,2)

Onun hâkimiyetinden çıkardı. (114,3)

Tekin Korhan'ı hayvanın boynundan sıyırdı. (125,8)

Ulu ağaçların akşamla birleşen koyu gölgesinden, kıyı boyunca yürüdü. (127,15)

Ceketinin cebinden sigara paketini, çakmağını çıkarttı. (128,4)

Yurdunun sularından gelmişti bu gemi. (129,2)

Neden sonra, kapısının açıldığını, karanlığın ışıkla yer değiştirmesini göz kapaklarının ardından hissetti. (130,1)

Önceleri babası şiir okurken bilmediği, anlamadığı bir dünyanın kıyısından yabancı yabancı bakardı. (144,1)

Esra kürkünün tüyleri arasından başını uzatıyor. (194,18)

Benim çocuğumdan mı söz ediyorsunuz? (206,1)

2.4.2.1.2. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

2.4.2.1.2.1. Yönelme Hâli Eki Almış Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

*Adam uzanıp parmak uçlarını **saç tellerine** doladı. (19,4)*

*Belli ki **Sydney limanına** gidiyordu. (19,6)*

*Domatesleri **o civardaki bir salça fabrikasına** satıyordu. (22,2)*

***Dere kenarına** bir set yapacaklardı. (22,4)*

*Tatil günlerinde **nehir ve göl kıyılarına** giderlerdi. (24,1)*

*Sopa hızla kayıp havada geniş bir kavis çizerek ta **dere kenarına** ulaştı. (25,8)*

*Korkarım bir gün **kimlik bunalımına** girecekler. (45,7)*

*Esra'nın gözleri **çiçeklikteki yumuşak geçişlerle mor, pembe, beyaz arasında bocalayan, akşamları kokuları iyice belli olan boru çiçeklerine** kaydı. (59,17)*

*Kalkıp **misafir odasına** gitti. (79,5)*

*Arası çok geçmeden çocuklar **okul kamplarına**, yabancı ailelerin yanlarına gönderildiler. (92,5)*

*Kar en çok **Bolu dağlarına**, Bolu çamlarına yaraşır değil mi?(95,2)*

*Ara sıra babasının uyarıcı sözünü unutmuş görünerek arkadaşlarını arabaya doldurup **dağ yollarına** vuruyor. (120,9)*

*Esra **annelik duygularına** yenik düşmüştü o an. (121,7)*

***Kan kardeşime** telefon edeyim hemen.(133,3)*

*Sonra sabaha, **yeni bir gün ışığına** kavuşmuşlardı. (133,8)*

*Parmakları **buz parçacıklarına** dönmüştü. (135,3)*

***Otların kokusunu taşıyan gece esintisine** bırakmışlardı kendilerini. (157,6)*

Satıcı, **ekmek arasına** yeşilbiberle domates koymuş. (165,2)

İstanbul tepelerine bırakıyor. (165,5)

Hani neredeyse **sofradaki ekmek bıçağına** saldıracak. (178,4)

Çocukları **bir Türk okuluna** gidiyordu. (179,3)

Bir perde kanadına takılıyor. (182,2)

Esra'nın gözleri inanmazlık dolu, **mermer levhadaki Aysun adına** öylece takılmıştı. (182,4)

Sonra **resim sergilerine** de gidebilirsin. (189,2)

Sonra, lacivert bol önlüğünü kanatlandırarak, elleri ceplerinde **öğretmenler odasına** gitmişti. (200,10)

Münevver Öğretmen, **not defterine** yüzündeki anlamdan seçilen kötü bir not ekliyor.(202,11)

Yüzü **sarı çiçek tozlarına** bulandı. (221,6)

Çantasından çıkarttığı özel defterine bir şeyler yazdı. (237,3)

Disiplin kuruluna çıkacaksın. (237,9)

Korhan **bilardo salonuna** koşuyor. (240,2)

Bir emaye cezveye fincanları ölçü tutarak su koyuyor. (247,4)

Korhan da arkadaşlarıyla **o eğlence kovuklarına**, mahzenlere ve dehlizlere iner.(268,2)

Kirli tabaklar **mutfak tezgâhına** yığılırdı.(268,3)

Sesleri taşıyan lodos rüzgârına verdi kendini.(285,12)

Tekin **bir not defterine** anlamsız çizgiler çiziyor. (287,5)

Yeni yolun yapımı için getirilip yığılmış toprak kümelerine martılar konuyordu.(287,11)

Muayene odasına geçtiler.(288,8)

Sevingül gerçeğine ellerini dokundurabilecekti. (311,4)

2.4.2.1.2.2. Bulunma Hâli Eki Almış Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

Bizim oralarda ne balık olurdu bilir misin? (6,2)

Sayısız ışık oynayırları içinde, bir masal şehri gibi canlanıyor. (7,2)

Beni *deniz kıyısında* dolaştırırdı. (12,7)

Kuzey topraklarında oturur onlar. (25,4)

Kadın derneklerinde çeşitli görevler aldım. (41,6)

Pencereye yakın sıralarda oturan öğrencilerin ilgileri bir an bahçede *Esra üstünde* toplandı. (52,6)

Sonra maçlarda, *boğa güreşlerinde* gazoz satardım. (61,3)

O sıralarda babam *bir meyhane köşesinde* ölüverdi. (61,3)

Oturdukları apartmana döndüklerinde *mektup kutusunda* Aysun'un mektubunu bulmuşlardı. (67,3)

Esinti *saç tellerinde* de dolanıyordu. (70,9)

Kadın ince gövdesiyle *kapı eşiğinde* durdu.(71,7)

Korhan *futbol oyununda* pek başarılı sayılmaz. (72,7)

Güneşin usulca şehrin parklarına sokulduğu, geniş düzlüklere uzandığı o gün *okul bahçesinde* spor gösterileri ve yarışmalar için toplanmışlardı. (85,3)

Bir eczanem var *Bağdat Caddesi'nde*. (110, 6)

Korhan'ı *top sahasında*, gençlerin toplanabilecekleri yerlerde aramıştı. (127,15)

Limandaki Türk gemisinde, yüzlerce irili ufaklı teknede oyalandı gözleri. (128,4)

Oysa *kendi ülkesinde* on altı yaş neydi ki? (128,9)

Boş bir kapı önünde durdular. (162,3)

Çalışma odasında sigara dumanları dağılacak yer bulamıyor. (173,3)

Belki *İstanbul dışında* bahçeli bir evimiz de olur.(176,6)

Tek olmadı *aile içinde*. (220,13)

Tren yolunun orda, geçmişten kalma birkaç fıstık çamının gölgelendirdiği bir apartmanın giriş katı. (221,11)

Onca duman arasında daralırdı. (233,4)

Esra bu gülüşler arasında Figen Hanım'ı arıyordu. (250,9)

Solmaz sağlıklı, neşeli görünüşüyle bahçe kapısında. (256,2)

Demek oğlunu el diyarında bırakmak istemedin? (264,1)

Çocuk çarçabuk silindi kapı eşiğinde. (264,7)

Burda bir turizm şirketinde çalışmaya başladım. (273,3)

Sulhi Korhan'ın gidişini kendi şiir yüklü dünyasında başka türlü değerlendiriyordu. (273,6)

Tekin bu kurulu, perçinli aile düzeni içinde gitgide kendi yalnızlığını duymaya başlamıştı. (290,7)

Gülmeliydi ana karnında. (297,7)

Yüreğinde tuttuğu çiçekleri gövdesinden taşıran erguvan ağacında, taze kozalaklarıyla donanmış çamlarda, yaprak parıltılarında o vardı. (305,7)

Yüreğinde tuttuğu çiçekleri gövdesinden taşıran erguvan ağacında, taze kozalaklarıyla donanmış çamlarda, yaprak parıltılarında o vardı. (305,7)

2.4.2.1.2.3. Çıkma Hâli Eki Almış Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

Biz kuzey topraklarından geldik. (25,11)

Açık balkon kapısından ve pencerelerden Sydney'in lacivert göğüne uzanmış gökdelenlerin ışıkları görünüyordu. (38,8)

Bunun gerçek olduğu Nebile Hanım'ın yüzünden, iç geçirişinden belli değil mi? (101,10)

Tekin kalkıp yol çantasından Esra'nın aceleyle eline tutuşturduğu paketleri çıkartmıştı. (102,6)

Oğuz bu birdenbire çıkıp geliveren Avustralyalı dayıyla yalnızlık duygularından sıyrılıvermişti işte. (104,9)

Boğaz Köprüsü'nden geçiyorlar. (214,4)

Herkes gidip tabağına bir şeyler alıyordu servis masasından. (242,4)

Beni *kendi çocuğundan* uzak tutuyorsun. (287,6)

Doğacak çocuğun yüzünü bir perde ardından seyrediyordu sanki.(295,4)

Hüseyin buraya gelişinde bir ağaç ardından belirir. (302,7)

Şimdi dal budak karışıklığından sıyrılmıştır kabirler. (302,11)

Bir Anadolu kasabasına yerleşme düşüncesinden çabucak sıyrılmıştı. (304,5)

2.4.2.2. Sıfat Tamlamasının Oluşturduğu Yer Tamlayıcısı

2.4.2.2.1. Yönelme Hâli Eki Almış Sıfat Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

Adam çökük omuzlarına attı onu. (11,5)

Hiç boyamadığı, yarı yarıya beyazlamış saçlarına kırmızı bir eşarp bağlamıştı. (23,1)

Onu evlendirdikten sonra Murat ağabey, karısıyla bu çiftliğe çekilmişti.(24,1)

Kahya sazların bu kıpırdanışlarından doğan müziğe kulak vermişti. (27,1)

Esra salıncaklı kanepede sallanan Korhan'a çevirdi gözlerini. (28,3)

Oradaki koltuğa çökmüştü. (35,1)

Buraya çalışmaya gelen nice insanımıza yol göstermiştir. (41,6)

Esra çiçek sepetini kırmızı boyalı tahta kanepeye bıraktı. (47,2)

Raftaki tabaklara uzandı. (57,14)

Esra paslanmaz cezveye iki pişirimlik kahve koydu. (58,5)

Kadın kahveleri üstü manzaralı Kıbrıs işi tepsiye koydu. (58,13)

Esra resimlerdeki mutlu yüzlere bakıp duruyordu. (66,9)

Evet, eski mahallemize gittim. (67,7)

Esra Korhan'ın yanından ayrılıp çiçeklerini kuruttuğu odaya girdi. (72,14)

Tekin ise o günlerde iş dönüşü yeni evlerine uğruyor. (77,6)

Güya annesi prensesmiş de, bir gün yeniden **Madrid'deki köşklerine** döneceklermiş. (79,8)

Sonra bizi işte **o süslü arabalara** bindirirdi. (80,1)

Tekin **bu zafere** gölge düşsün istemedi. (90,8)

Korhan **bu sözlere** sessiz kalmadı. (93,12)

Adam elleriyle **mermer çiçekliğe** yaslandı. (98,9)

Onu **eski gücüne** nasıl kavuşturacaktı? (99,7)

Sen **bu armağana** layık değilsin. (125,2)

Medeni iki beyaz derili insanı **şaşkınlıkla seyreden bir yerliye** benzetti. (129,7)

Kahve, **arızalanmış bir bilgisayar gibi yalpalayan beynine** iyi gelecekti. (135,5)

Bir dosta bütün bunları anlatmak isterdi. (135,5)

Babası yokken annesi **güneşten baygınlaşmış bir çiçeğe** dönüyordu. (144,2)

Ara sıra o eski bir hastalık gibi yoklayan çocuk sevgisiyle **ordaki çocuklara** sokuluyor.(150,7)

Esra'nın gözleri **arkadaşlarıyla top oynayan Korhan'a** takılmıştı.(151,6)

Yüzünü **henüz siyahlara yenilmemiş olan göğe** kaldırdı. (153,7)

Korhan **havı yer yer dökülmüş, desenli kırmızı halıya** indirmişti gözlerini.(163,6)

Sonraki günler onlar Avustralya'dan ayrılmadan önce **bir gemiyle yola çıkarılan eşyalarına** kavuşmuşlardı. (168,9)

Kutlu içten sayılabilecek bir karşılama ile onları **salondaki yumuşak deri kanepelere** oturtmuştu. (184,2)

Beyaz örtülü masalara uygun bir yumuşaklıkla dökülüyordu. (186,5)

Bence **yeni çevrelere** girmelisin. (188,9)

Bu düzene alışmalıydı. (189,4)

Karla örtülen bahçeye, damlara dalıyor.(198,7)

Sonra gözleri **bu yeni gence** takılıyor. (203,1)

Pencereden görünen soluk gökyüzüne baktı. (208,6)

Durup kızın avuçlarındaki kuşa eğildi. (222,5)

Sonra yine eski masum bakışına dönmüştü. (228,3)

Kuşları seven birine götüreceğim seni. (228,6)

Münevver Hanım bu seslerin, bu gözlerin takıldığı noktaya çeviriyor bakışlarını. (236,1)

Korhan avcuna incek bir cetvele razıydı. (237,1)

O bahar günlerinde toplanıp kılık yerlere gidiyorlardı. (239,5)

Onu arka daireye aldım. (247,11)

Küçük bir kafese kondu Esra. (248,2)

Tekin, alkol yıkımının çizgilerini taşıyan o yüze içinde bir acıma duygusuyla baktı. (265,9)

Koca koca adamlara ders veriyorum. (267,11)

Geldiği yerlere dönecekti. (273,1)

Riva yakınlarındaki lokantaya götürmüştü. (280,8)

Yeni yolun yapımı için getirilip yığılmış toprak kümelerine martılar konuyordu. (287,11)

Sulhi, önündeki küçük deftere çabucak kaydetti. (289,7)

Anadolu'da bir kasabaya yerleşecek. (295,3)

Onları rüzgârlara verip dağların ardına, uzak diyarlara gönderiyordu. (305,7)

2.4.2.2.2. Bulunma Hâli Eki Almış Sıfat Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

Koca bir çölde tükeniş. (9,4)

Günün söndüğü yerde o da yok olurdu. (10,3)

Şu koca kıtada ne arıyoruz? (14,4)

Bizim memlekette söylenir bu. (29,4)

Ayrıca bol yağda kızartılıyordu. (33,8)

Limana bakan parkta yan yana durmuşlar. (66,7)

O parkta geçerdi hayatımız. (68,2)

Tekin sigarasını **boş bir teneke kutuda** söndürdü. (78,14)

Ama **şu yarışta** bütün anneler gibi o da bulunacaktı. (85,2)

Ne etmeli **bu dünyada**?(102,5)

Çalışırken **raftaki teypte** eski şarkıların bandı çalar dururdu. (120,2)

Korhan'ı top sahasında, **gençlerin toplanabilecekleri yerlerde** aramıştı. (127,15)

Korhan **okullar arası koşullarda** başarılı olamamıştı. (131,15)

Bu yumuşak siyah gözlerde kendine yakın bir şeyler bulmuştu. (156,6)

Dantel örtüleriyle güzelleştirilmiş mutfakta reçeller kaynatıyordu ninesi. (166,3)

Masalardaki ince, kadeh biçimi vazolarda güz çiçekleri demetlenmişti.(186,5)

Sonra **hızlı taşımacılıkla ilgili yabancı bir şirkette** iş bulmuştu. (189,3)

Şirket yöneticileri **seçtikleri illerde** yeni şubeler açmayı planlıyor. (189,3)

Ama bütün hafta kalabalıklarda, **tıkanan yollarda** bunalabilirdi. (189,4)

Loş bir lokantada tek başına sırtını eğip yemek yiyecekti.(192,1)

Not defteri cebine koyup sigarasını **sıranın üzerindeki tablada** ezdi. (206,11)

Şu balkonda çiçeklere su verirdi. (227,2)

Kim bilir hangi dam altında, **hangi kaldırımında** geçirecek geceyi. (230,7)

Şizofren yüzünde hiçbir anlamı yok. (231,5)

Esra kıvrıncığı ince ince kıyarken **bu son cümlede** parmağını kesiyor.(231,10)

Münevver **kuştüyü yastıkta** uyuyor. (240,2)

Bir sürü dergide kendinizi görürsünüz. (245,8)

Figen Hanım'ın sözünü ettiği dershanede çalışabilirdi.(255,4)

Çıplak döşeme tahtalarında, yağ ya da içki lekeleri öylece duruyor. (263,4)

Bu evde doğdun.(272,5)

Derken bir kız çocuğu **biraz ötelerinde** durmuş.(281,19)

Samimi değilsin şimdi şu konuşmanda.(282,10)

Deniz'in alabildiğine uzanan mavisinde arıyor kelimeleri. (285,3)

Güneşin yer yer vurduğu toprak yollarda gezer dolaşırdı.(304,4)

2.4.2.2.3. Çıkma Hâli Eki Almış Sıfat Tamlamasının Cümlelerde Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

Düzlükleri aşıp yüksek ağaçların serinlettiği gölgeli yollardan geçmişlerdi. (31,7)

Murat ağabeyi daldığı yerden sıyrıldı. (40,7)

Sigaradan güç alacakmış gibi, Tekin'in uzattığı paketten bir tane alıp yaktı. (42,1)

Tekin arkadaşına o evden söz etmişti. (60,6)

Adam üstünde gölgelerin oynadığı topraktan gözlerini ayırdı. (62,2)

Korhan arka koltuktan yapayalnız bakışlarla el salladı. (94,5)

Kimi zaman öteki evden Anna'nın çocukları gelirlerdi. (119,3)

Bu kapıdan yürüyeceğim anne. (154,13)

Kafesin tellerine vuran kanatlarından küçük sarı tüyler kopuyor. (229,7)

Kalkıp o boğucu odadan çıkıyor. (238,9)

Gidip fıçı biçimi sigaralıktan bir sigara aldı.(269,13)

Yaz sıcaklığının sıkıntıları gündüz ısınan betonlardan bu saatlerde fışkırıyor. (295,2)

Bir televizyon dizisiyle durumunu düzeltip izbe sokaktaki evden çıkmıştı.(303,1)

Taşlara sinmiş o sessizlikten her şeyin bir sonu olduğunu sezerdi. (304,4)

2.4.3. Unvan Grubunun Oluşturduğu Yer Tamlayıcısı

Öyleyse Caroline Öğretmen'e teslim edebilirdi onu. (72,4)

Bu konuda Bay Hamilton'a danışmam gerekecek. (127,11)

Mebrure Hanım, balkonda bir şezlonga kıpırtısızca oturan Fahri ağabeye, "Bak, kim geldi..." demişti. (139,3)

Karşı geliyormuşsun Münevver Hanım'a.(207,8)

2.4.4. Yer Tamlayıcısı Görünümlü Zarf Tümleçleri

*Kalın sesiyle **yürekten** bir kahkaha attı. (38,4)*

***Yabani yabani baktığına** aldırma. (118,11)*

*Bizi **akşam yemeğine** davet etti. (127,12)*

*Figen **daktiloda** bir şeyler yazıyordu. (250,10)*

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada amaç, Sevinç Çokum'un *Çırpıntılar* adlı eserinde yer tamlayıcısını belirlemek ve yer tamlayıcısının özelliklerini tespit etmektir. Aynı zamanda hangi kelime gruplarının yer tamlayıcısı olduğunu belirlemektir.

Türkiye Türkçesi gramerlerinde ve gramer terimleri sözlüklerinde yer tamlayıcısı hakkında pek fazla bilgiye yer verilmektedir. Bu çalışmamızda cümlenin öğelerinden yer tamlayıcısı üzerinde durulmuştur. Yer tamlayıcısının tanımı, cümledeki yeri ve türleri konusunda tam bir birlik sağlanamaması, yer tamlayıcısının farklı tanım ve yaklaşımlarla ele alınması yaptığımız çalışmanın önemini daha da artırmaktadır. *Çırpıntılar* adlı eserden yola çıkarak hem yer tamlayıcısının özelliklerini tespit etmek hem de hangi kelime gruplarının yer tamlayıcısı olduğunu belirleyerek detaylı bir inceleme ortaya konmak istenmiştir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

3.2.1. Araştırmanın Modeli (deseni)

Ele aldığımız *Çırpıntılar* adlı eserde yer tamlayıcısını tespit etmeyi amaçladığımız bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile desenlenmiştir. Durum çalışması, birey, kurum, grup, ortam, olay, süreç gibi etkenlerin bir duruma ilişkin sonuçlarının bütüncül bir yaklaşımla ortaya konulduğu araştırma deseniştir.

Bu araştırma deseniinde bir duruma ilişkin etkenlerin ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerinde durulur. (Yıldırım&Şimşek,2013,s73)

Çalışmada, *Çırpıntılar* adlı eserde yer alan yer tamlayıcılarını tespit edip sınıflandırmak için bu desen tercih edilmiştir.

3.2.2. Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Araştırmaya uygun olması açısından doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Doküman analizi, hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. (Yıldırım&Şimşek,2013,s189)

3.2.2.1. Doküman Analizi

Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach, 2013). Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir. Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin & Strauss, 2008). Kısacası, araştırma konusu hakkında diğer kişi ya da kurumlar tarafından yazılmış, hazırlanmış ya da yaratılmış çeşitli yazı, belge, yapım veya kalıntının toplanması ve incelenmesi doküman analizi olarak kabul edilmektedir (Seyidoğlu, 2016).

3.2.3. Çalışma Grubu

Çalışma grubunun dokümanı olarak Sevinç Çokum'un, *Çırpıntılar* adlı romanı seçilmiştir.

3.2.4. Veri Toplama Süreci

Çalışmada ele aldığımız *Çırpıntılar* adlı eser incelenerek içerisinde amaç doğrultusunda yer alan yer tamlayıcıları tek tek tespit edilmiştir. Elde edilen yer tamlayıcıları uygun başlıklar altında sınıflandırmaya tabii tutulmuştur. Bu doğrultuda incelenecek yer tamlayıcıları belirlenirken yer tamlayıcılarının uygun başlıklar altında olması hususuna dikkat edilmiştir.

3.2.5. Verilerin Analizi

Sevinç Çokum'un, *Çırpıntılar* adlı eserinde yer tamlayıcısı kavramı, yer tamlayıcısının özellikleri ve hangi kelime gruplarının yer tamlayıcısı olduğu incelenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

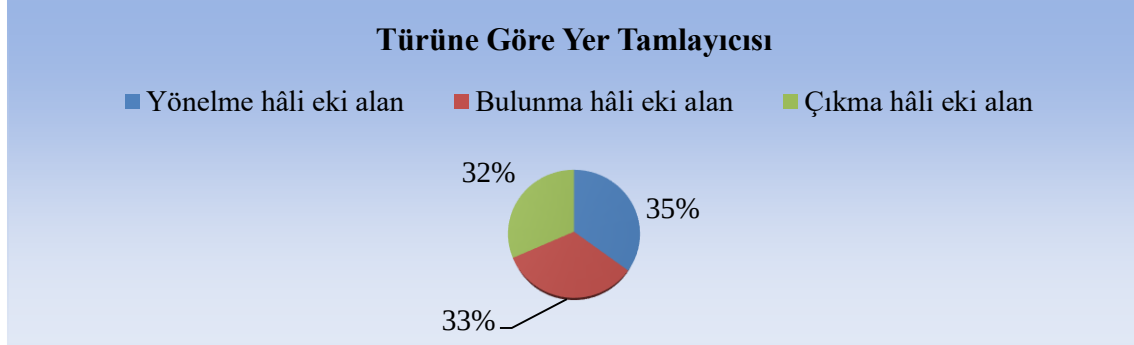
SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çırpıntılar isimli eserde yer tamlayıcısı üzerine çalışılmıştır. Yapılan taramada 792 yer tamlayıcısı tespit edilmiştir.

Yer tamlayıcısı türlerine göre sınıflandırıldığında 110 yönelme hâli eki almış, 104 bulunma hâli eki almış ve 99 çıkma hâli eki almış yer tamlayıcısı tespit edilmiştir.

Şekil 4. 2: Eserdeki Yer Tamlayıcılarının Türüne Göre Dağılım Grafiği

Şekil 4.1’de görüldüğü üzere eserde türüne göre en çok kullanılan yer tamlayıcısı %35 ile yönelme hâli eki almış yer tamlayıcısı olurken en az kullanılan %32 ile çıkma hali eki almış yer tamlayıcısı olmaktadır.

Yönelme hali eki alan yer tamlayıcısı (-a,-e) durum eki ile çekimlenerek gösterdiği eylemin yöneldiği yeri ya da kişiyi bildirir. Yazar, eserinde olayları okuyucuya aktarırken yönelme hali eki almış yer tamlayıcılarına hikâyedeki fiil cümlelerinin etkisiyle fazlaca yer vermektedir.

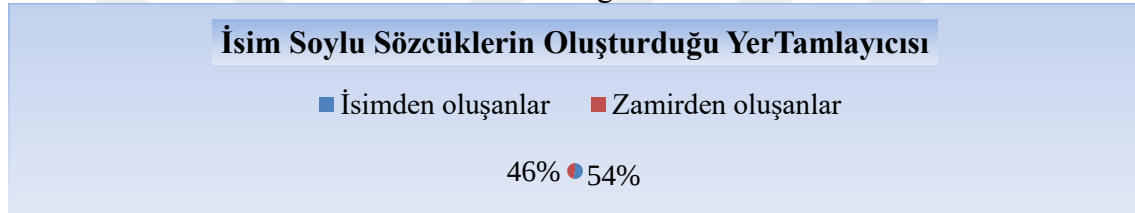
Bulunma hâli eki alan yer tamlayıcısı (-da,-de) durum eki ile çekimlenerek eylemlerin oluş yerini bildirip isim cümlelerinde daha fazla bulunur. Eserde genellikle fiil

cümleleri hâkim olduğundan bulunma hâli eki almış yer tamlayıcısının yönelme hâli eki almış yer tamlayıcısına göre az tercih edilmesi doğal bir durumdur.

Çıkma hâli eki alan yer tamlayıcısı (-dan,-den) eki ile çekimlenerek yüklem gösterdiği eylemin çıktığı ayrıldığı yeri yada kişiyi bildirir. Bu eserde bu türde oluşan yer tamlayıcısı diğer türlere göre daha az kullanılmıştır.

Bir başka sınıflandırma olan isim soylu sözcüklerin oluşturduğu yer tamlayıcısı adlı başlık ele alındığında, incelenen eserde 98 tane isimlerin cümlelerde yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı tespit edilirken aynı zamanda 85 tane cümlede zamirden oluşan yer tamlayıcısı tespit edilmektedir.

Şekil 4.2: Eserde İsim Soylu Sözcüklerin Oluşturduğu Yer Tamlayıcısının Dağılım Grafiği

Şekil 4.2’de görüldüğü üzere eserde isim soylu sözcüklerin oluşturduğu yer tamlayıcısı %54 iken zamirden oluşan yer tamlayıcısı %46’lık bir orana sahip olmaktadır.

İsimlerin cümlelerde yer tamlayıcısı olarak kullanılması adlı başlığı kendi içerisinde yönelme, bulunma ve çıkma hâli eki almış isimlerin cümlelerde yer tamlayıcısı olarak kullanılması diye sınıflandırma yapılmıştır. Yapılan sınıflandırma ile yönelme hâli eki almış isim cümlelerinden 56, bulunma hali eki almış isim cümlelerinden 20 ve son olarak çıkma hali eki almış isim cümlelerinden ise 22 adet tespit edilmiştir.

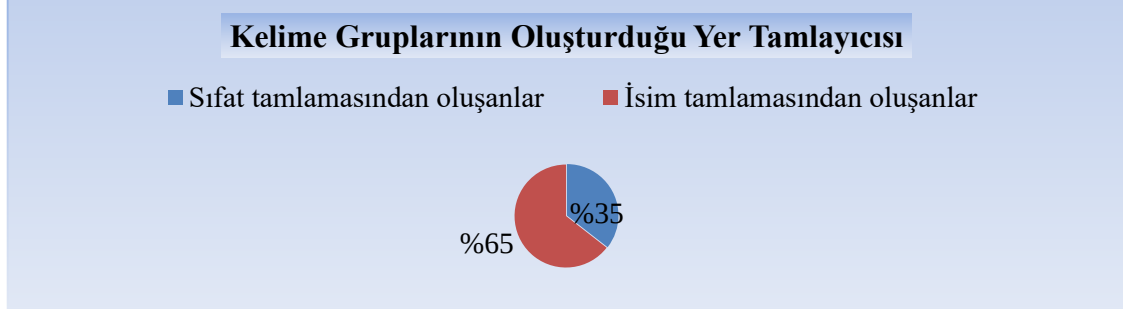
Zamir ele alındığında türüne göre sınıflandırma yapıp yönelme, bulunma ve çıkma hâli eki alan zamirlerin cümlelerdeki yeri tespit edilmiştir. Yönelme hâli eki alan işaret zamiri 11, soru zamiri 3, şahıs zamiri 23, dönüşlülük zamiri 4, belgisiz zamir 4 ve ilgi zamirinden oluşan cümlelerden ise 2 adet tespit edilmiştir.

Bulunma hâli eki almış zamirlerden ise işaret zamiri 20, soru zamiri 3, şahıs zamiri 2 adet tespit edilmiştir. Çıkma hâli eki alan zamirlere bakıldığında ise işaret zamirinden 4, şahıs zamirinden 7, dönüşlülük zamirinden 1 ve belgisiz zamirden de 1 adet tespit

edilmiştir. Zamirleri türlerine göre yönelme, bulunma ve çıkma hali eki almış olanlar diye sınıflandırdığımızda en çok yönelme hali eki almış zamirlerle karşılaşmışır.

Şekil 4.3'te yer alan kelime gruplarının oluşturduğu yer tamlayıcılarından olan bu grafikte, isim tamlaması ile oluşan yer tamlayıcılarının %65 orana sahip olduğu sıfat tamlaması ile oluşan yer tamlayıcılarının ise %35'lik bir orana sahip olduğu görölmektedir.

Şekil 4.3: Eserde Kelime Gruplarının Oluşturduğu Yer Tamlayıcısının Dağılım Grafiğı

İsim tamlaması ile oluşan yer tamlayıcılarını kendi içinde belirtili ve belirtisiz olarak ayırdığımızda ise eserde belirtili isim tamlaması ile oluşan yer tamlayıcısı 102 adet iken belirtisiz isim tamlaması ile oluşan yer tamlayıcısından 83 adet tespit edilmektedir. Tespit edilen sıfat tamlaması ile oluşan yer tamlayıcısı sayısı ise 102 adetten oluşmaktadır. Burada tespit edilen sayılardan anlaşılacağı üzere eserde belirtili isim tamlaması ile oluşan yer tamlayıcısı daha fazla meydana gelmektedir.

Belirtili isim tamlamasını türlerine göre yönelme hâli, bulunma hâli ve çıkma hâli eki alan diye sınıflandırma yapıldığında yönelme hâli eki alan belirtili isim tamlamasından 41, bulunma hâli eki alan belirtili isim tamlamasından 46 ve çıkma hâli eki alan belirtili isim tamlamasından ise 15 adet tespit edilmiştir.

Belirtisiz isim tamlamasını türlerine göre sınıflandırdığımızda ise yönelme hâli eki alan belirtisiz isim tamlamasından 38, bulunma hâli eki alan belirtisiz isim tamlamasından 33 ve çıkma hâli eki alan belirtisiz isim tamlamasından 12 adet tespit edilmiştir.

Sıfat tamlamaları da türlerine göre sınıflandırıldığında yönelme hâli eki alan sıfat tamlamasından 54, bulunma hâli eki alan sıfat tamlamasından 34 ve çıkma hâli eki alan sıfat tamlamasından 14 adet çalışmada yer almaktadır.

Çirpıntılar adlı bu eserde yukarıda yapılan tasniflerin dışında farklı bir konuya değinilmektedir. Cümlede yer tamlayıcısı gibi hissedilen ancak ek odaklı olmayıp derin yapıya inildiğinde aslında zarf tümleci görevi gören 4 adet cümle tespit edilmesidir. Burada eklerin bazen hangi manada hangi cümleye geldiğinin önemi görülüp sadece ek odaklı değil cümle içerisinde hangi görevde kullanıldığı da önem arz etmektedir.

Yükleme yer tamlayıcısı buldurmak için sorulan sorular; neye, nereye, kime, nede, nerede, kimde, neden, nereden ve kimden sorulardır. Bu sorular doğrultusunda yer tamlayıcısı bulunabileceği öngörülse de fakat buradaki “neden” sorusu bizi yanıltıp zarf tümlecine götürebilir. Sorulan sorulardan olan “neden” sorusuna bakıldığında neden, niçin anlamında değil de neden, kimden anlamında olup fiile yönelttiğinde yer tamlayıcısını buldurduğu görülmektedir. Bu nedenle sadece gramer odaklı ya da soru odaklı değil cümledeki yeri ve kullanım alanına da dikkat etmek önem arz eder.

Ayrıca eserde 4 adet unvan grubu da yer tamlayıcısı olarak kullanılmıştır.

KAYNAKÇA

- Banguoğlu, T., (1995). *Türkçenin Grameri*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bilgegil, K., (1982). *Türkçe Dil Bilgisi*. Dergâh Yayınları.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory. Thousand Oaks: Sage.
- Coşkun, S. (2009). Sevinç Çokum'un Romanlarında Kültürel Meseleler ve Milli Kültür Unsurları. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 21, 281-299. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/151985>
- Çokum, S., (2015). *Çırpıntılar*. Kapı Yayınları.
- Dizdaroğlu, H., (1976). *Tümce Bilgisi*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ercilasun, B. (2009). Sevinç Çokum ve Dört Romanı. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyat Bölümü*, XXVI, 88-94. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/156966>
- Ergin, M., (2013). *Türk Dil Bilgisi*. BAYRAK Basım/Yayım/Tanıtım.
- Gencan, Tahir N., (1975). *Dil Bilgisi*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karahan, L., (2015). *Türkçede Söz Dizimi*. Akçağ Yayınları.
- Kükey, M., (1975). *Türkçenin Söz Dizimi*. Kardeş Matbaası.
- Seyidoğlu, H., (2016). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*. Güzem Can Yayınları.
- Tahiroğlu, D. (2022). *Sevinç Çokum Üzerine Bir Araştırma (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri)* (Yayımlanmamış doktora tezi) Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TDK (Türk Dil Kurumu) (2011). *Türkçe Sözlük*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tuna, S. (2023). Töre Dergisinde Sevinç Çokum. *KÜLTÜRK Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 7, 75-88. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3132820>
- Wach, E. (2013). Learning about qualitative document analysis.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

İNTERNET KAYNAKLARI

Vikipedi. “Sevinç Çokum”. Eriřim Tarihi 11.12.2023,
(https://tr.wikipedia.org/wiki/Sevin%C3%A7_%C3%87okum)

Edebiyat Okulu. “Sevinç Çokum”. Eriřim Tarihi 11.12.2023,
(<https://www.edebiyatokulu.org/2016/01/sevinc-cokum.html>)

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Şeymanur ÇAMUR	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Fakülte	Eğitim Fakültesi
Bölümü	Türkçe Öğretmenliği
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1.	
2.	